

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ**

**«Ελληνική ΑΟΖ-Προκλήσεις και μεταβολές
μετά τη συμφωνία με την Αίγυπτο»**

ΠΑΥΛΙΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Διπλωματική Εργασία
που υποβλήθηκε στο τμήμα ναυτιλιακών σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως
μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών
στη Ναυτιλία

Πειραιάς, Μάρτιος 2024

Δήλωση Αυθεντικότητας

Το άτομο το οποίο εκπονεί την Διπλωματική εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στην βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού, και χαρακτήρα της χρήσης(μη εμπορικός, μη κερδοσκοπικός, εκπαιδευτικός, ερευνητικός) της φύσης του υλικού που χρησιμοποιεί(τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες η χάρτες) του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά η στη γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου)

Τριμελής Επιτροπή

«Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣ του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Ναυτιλία.

Τα μέλη της Επιτροπής:

-ΔΑΝΙΗΛ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Επίκουρος καθηγητής(Επιβλέπων)

-ΛΑΓΟΥΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, Επίκουρος καθηγητής

-ΠΟΛΕΜΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ, Επίκουρος καθηγητής

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν υποδηλώνει αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα.»

Ευχαριστίες

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Δανιήλ, που μου έδωσε την ευκαιρία να εκπονήσω αυτή την εργασία σε ένα αντικείμενο με το οποίο ήθελα να ασχοληθώ.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές μου για τις γνώσεις που μου προσέφεραν αυτά τα 2 χρόνια, και κατά κάποιο τρόπο συνέβαλαν και αυτοί, στην ολοκλήρωση της εργασίας.

Όμως, πιο πολύ θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου για τη στήριξη που μου παρείχαν όλα αυτά τα χρόνια, και για το γεγονός ότι εξακολουθούν να με στηρίζουν για να συνεχίσω τις σπουδές μου.

Περιεχόμενα	
Δήλωση Αυθεντικότητας	1
Τριμελής Επιτροπή.....	2
Ευχαριστίες.....	3
Πίνακας Εικόνων	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ABSTRACT	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΖΩΝΕΣ	12
1.1 Αιγιαλίτιδα Ζώνη.....	12
1.2 Συνορεύουσα ζώνη	12
1.3 Υφαλοκρηπίδα.....	13
1.4 Ανεξάρτητη Οικονομική Ζώνη	14
1.5 Η νομολογία σχετικά με παρακείμενες ακτές.....	17
1.6 Η νομολογία σχετικά με τα νησιά	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΟΙ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ	25
2.1 Οι διαχρονικές διπλωματικές διαφορές με την Τουρκία.....	25
2.2 Το μνημόνιο συνεργασίας Τουρκίας-Λιβύης.....	27
2.3 Η απάντηση της Ελλάδας.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ	33
3.1 Το ιστορικό υπόβαθρο της συμφωνίας	33
3.2 Γεωπολιτικό πλαίσιο της συμφωνίας	35
3.3 Προοίμιο της συμφωνίας.....	37
3.4 Τα άρθρα της συμφωνίας και η ανάλυση τους.....	38
3.4.1 Άρθρα 1 και 2	38
3.4.2 Άρθρα 3,4,5	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ.....	44
4.1 Αρνητικά της συμφωνίας.....	44
4.2 Μελλοντικές προοπτικές μετά την συμφωνία	46
4.3 Η αλληλεπίδραση ΑΟΖ-Ενέργειας-Ναυτιλίας για την Ελλάδα	49
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	51
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	54
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	58

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 1 Συνοπτική εικόνα Θαλάσσιων ζωνών Πηγή <u>https://www.newsbreak.gr/apopseis/132072/ston-oro-thalassies-zones-perilamvanontai/</u>	σελ.16
Εικόνα 2 Διεκδικήσεις χωρών Ανατολικής Μεσογείου αναφορικά με την ΑΟΖ Πηγή Settling East Med EEZ disputes: A Path Ahead : ΕΛΙΑΜΕΠ (eliamep.gr)	σελ.28
Εικόνα 3 Διεκδικήσεις της Τουρκίας για την ΑΟΖ Πηγή Settling East Med EEZ disputes: A Path Ahead : ΕΛΙΑΜΕΠ (eliamep.gr)	28
Εικόνα 4 Λίστα συντεταγμένων που βρίσκεται συνημμένη στη Συμφωνία, ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις Α και Ε, που αποτελούν τα όρια της μερικής οριοθέτησης. Πηγή https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/bcc26661-143b-4f2d-8916-0e0e66ba4c50/k-egyptosAOZ-pap-aposp.pdf	σελ.39
Εικόνα 5 Χάρτης της περιοχής που βρίσκεται συνημμένος στη Συμφωνία, φαίνεται η γραμμή της μερικής οριοθέτησης και οι ονομασίες των ελληνικών νησιών που αναπτύσσουν ΑΟΖ https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/bcc26661-143b-4f2d-8916-0e0e66ba4c50/k-egyptosAOZ-pap-aposp.pdf	σελ.40

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη εργασία, μέσα από την έρευνα συμβάλλει στη συνολική γνώση και τον λόγο γύρω από την συμφωνία για την ΑΟΖ Ελλάδας-Αιγύπτου.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε για την εκπόνηση της παρούσης διπλωματικής, δίνει τη δυνατότητα μιας εις βάθος ανάλυσης και ερμηνείας της συμφωνίας, μέσω εκτεταμένων βιβλιογραφικών ανασκοπήσεων, διαβούλευσης επίσημων εγγράφων και επιστημονικής έρευνας. Αυτή η προσέγγιση που υποστηρίζεται από την έρευνα διασφαλίζει ότι το δοκίμιο αντικατοπτρίζει μια ολοκληρωμένη κατανόηση των διατάξεων της συμφωνίας, του ιστορικού πλαισίου και των γεωπολιτικών επιπτώσεων. Επιτρέπει μια τεκμηριωμένη ανάλυση που εξετάζει διάφορες προοπτικές και αξιολογεί κριτικά τις επιπτώσεις της συμφωνίας Ελλάδας Αιγύπτου, τις διεθνείς σχέσεις και τη διαχείριση των πόρων.

Στόχος της εργασίας είναι ειδικότερα η εμβάθυνση στο νομικό πλαίσιο της συμφωνίας Ελλάδας – Αιγύπτου. Στο πλαίσιο αυτό, θα αναλυθούν κριτικά οι νομικοί και οι γεωπολιτικοί παράγοντες που επηρέασαν τη διαπραγμάτευση και την υπογραφή της συμφωνίας Ελλάδας-Αιγύπτου, λαμβάνοντας υπόψη τα νομικά ζητήματα τις επιπτώσεις στη σταθερότητα και τη διαχείριση των πόρων της περιοχής. Σκοπός είναι να αποτυπωθεί μια ολοκληρωμένη κατανόηση των νομικών διαστάσεων που συνδέονται με τη συμφωνία ΑΟΖ Ελλάδας-Αιγύπτου. Εξετάζοντας τις επιπτώσεις της συμφωνίας στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου και της περιφερειακής πολιτικής, η σύντομη αυτή μελέτη προβαίνει σε ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας για τον συνεχή διάλογο γύρω από τις διαφωνίες για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών και τη συνεργασία της Ελλάδας με άλλες γειτονικές χώρες στην Ανατολική Μεσόγειο, με στόχο τη μέγιστη δυνατή διασφάλιση της εθνικής και περιφερειακής ασφαλείας.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εργασία θα βασιστεί στην μέθοδο της βιβλιογραφικής ανασκόπησης με συλλογή πρωτογενούς και δευτερογενούς υλικού. Το υλικό αυτό συγκεντρώθηκε από ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση βιβλιογραφία, αρθρογραφία, και από πανεπιστημιακά ιδρύματα και βιβλιοθήκες καθώς και από την χρήση του διαδικτύου .

Λέξεις κλειδιά: ΑΟΖ, UNCLOS

ABSTRACT

This paper explores the significant contribution of the research, ultimately contributing to the overall knowledge and discourse surrounding the agreement on the Greece-Egypt EEZ. The research carried out for the preparation of this thesis enables an in-depth analysis and interpretation of the agreement, through extensive literature reviews, consultation of official documents and scientific research. This research-backed approach ensures that the essay reflects a comprehensive understanding of the agreement's provisions, historical context, and geopolitical implications. It allows for an informed analysis that examines various perspectives and critically assesses the implications of the Greece-Egypt agreement, international relations and resource management. The aim of the work is, in particular, to deepen the legal framework of the Greece-Egypt agreement. In this context, the legal and geopolitical factors that influenced the negotiation and signing of the Greece-Egypt agreement will be critically analyzed, taking into account the legal issues, the effects on the stability and management of the region's resources. The purpose is to capture a comprehensive understanding of the legal dimensions associated with the Greece-Egypt EEZ agreement. Examining the implications of the agreement in the context of international law and regional policy, this short study reviews the existing literature and literature on the ongoing dialogue surrounding the maritime delimitation disputes and Greece's cooperation with other neighboring countries. in the Eastern Mediterranean, with the aim of ensuring the maximum possible national and regional security. It should be noted that the work will be based on the bibliographic review method with the collection of primary and secondary material. This material was gathered from Greek and foreign language bibliography, articles, and from university institutions and libraries as well as from the use of the internet.

Key words:EEZ,UNCLOS

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ανατολική Μεσόγειος έχει αναδειχθεί ως επίκεντρο της διεθνούς προσοχής τα τελευταία χρόνια, με τις διαφωνίες για τα θαλάσσια σύνορα και την κατανομή των πόρων ιδίως στις θαλάσσιες ζώνες που διεκδικούνται από πολλά γειτονικά κράτη να αποτελούν κομβικά ζητήματα για τα έθνη της περιοχής. Μεταξύ αυτών των διαφορών, σημαντική εξέλιξη αποτελεί η Συμφωνία μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελλάδας και της Αιγύπτου για την Οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) που υπεγράφη το 2020. Αυτή η διμερής συμφωνία βοηθά την Ελλάδα να οριοθετήσει τα δικαιώματά στην ΑΟΖ της εναντίον των αμφισβητήσεων από γειτονικές χώρες, ενώ αναμένεται να έχει ευρύ φάσμα επιπτώσεων για την Ελλάδα, την Αίγυπτο και την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.¹

Η Ελλάδα ήταν ανέκαθεν ένα ναυτικό έθνος, διεθνούς εμβέλειας αφού ο στόλος της αντιστοιχεί στο 21% του παγκόσμιου στόλου. Επιπλέον είναι ένα παράκτιο κράτος, αφού υπάρχουν χιλιάδες νησιά στο Αιγαίο και στο Ιόνιο. Επιπροσθέτως, η γεωγραφική της θέση, το γεγονός δηλαδή ότι βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, επιτρέπει την απρόσκοπτη πραγματοποίηση εμπορίου μέσω θαλάσσης από την Ανατολή στη Δύση και αντίστροφα.²

Από τα παραπάνω γίνεται εύκολα αντιληπτό, ότι η σημασία των χωρικών υδάτων της χώρας μας είναι πολύ μεγάλη και η αξιοποίηση τους αποτελεί μέγιστη προτεραιότητα. Για να επιτευχθεί όμως κάτι τέτοιο, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών του.

Η οριοθέτηση επιτυγχάνεται μέσω των κανόνων του διεθνούς δικαίου καθώς και της νομολογίας των διεθνών δικαστηρίων. Το κεντρικότερο όμως σημείο αναφοράς για την οριοθέτηση αποτελεί η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της θάλασσας(UNCLOS). Η παραπάνω σύμβαση μάλιστα ρυθμίζει τόσο την οριοθέτηση

¹ Παπασταυρίδης, Ε. (2020, Ιούλιος). Οι ελληνοτουρκικές διαφορές στο θαλάσσιο χώρο από την οπτική του διεθνούς δικαίου (Policy Paper #36/2020). Ανάκτηση 10 Σεπτεμβρίου 2021, από ELIAMEP - Hellenic Foundation for European & Foreign Policy: https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2020/07/Policy-paper-36-Papastavridis-9.7_Greek-v2.pdf

² Παπασταυρίδης, Ε. (2020)

των θαλάσσιων ζωνών και συγκεκριμένα της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ αλλά και διάφορα άλλα ζητήματα που προκύπτουν κατά την οριοθέτηση αυτή.

Η UNCLOS, υιοθετήθηκε στο πλαίσιο της Τρίτης συνδιάσκεψης των Ηνωμένων εθνών, στο Μοντέγκο Μπέυ της Τζαμάικας, για το δίκαιο της θάλασσας με συμμετοχή 157 κρατών ενώ συμμετείχαν και εξειδικευμένοι διεθνείς οργανισμοί αλλά και μη κυβερνητικές οργανώσεις.³

Πρόκειται, για ένα πολύ μεγάλο κείμενο που αποτελείται από 320 άρθρα και εννιά παραρτήματα ενώ συμπεριλαμβάνονται και οι τέσσερις συμβάσεις της Γενεύης το 1958 καθώς και άλλες νομικές ρυθμίσεις για τη θάλασσα.⁴

Με την παραπάνω σύμβαση του 82 καθιερώθηκε ο όρος της Αποκλειστικής Οικονομικής ζώνης. Η ΑΟΖ είναι μία από τις θαλάσσιες ζώνες που προβλέπονται στην σύμβαση, ρυθμίζεται όμως με ένα ασαφή τρόπο στις διατάξεις της, με αποτέλεσμα να βασίζεται σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό στην διεθνή νομολογία. Στο συγκεκριμένο κανόνα της οριοθέτησης εντάσσεται και η Ελλάδα.⁵

Στην παρούσα εργασία πραγματοποιείται μια σε βάθος εξέταση των νομικών διαστάσεων που περιβάλλουν τη συμφωνία ΑΟΖ Ελλάδας-Αιγύπτου. Η συμφωνία όχι μόνο αντικατοπτρίζει τις αρχές που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), αλλά υπογραμμίζει επίσης τις περίπλοκες προκλήσεις που θέτουν τα νησιά στην οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων - ένα επίμαχο ζήτημα στο διεθνές δίκαιο. Επιπλέον, αυτή η συμφωνία εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της γεωπολιτικής της Ανατολικής Μεσογείου, με την περιοχή να είναι εδώ και πολλές δεκαετίες της ιστορίας της μάρτυρας αλληλοεπικαλυπτόμενων αξιώσεων, ιστορικών διεκδικήσεων και ανταγωνιστικών συμφερόντων.

³ Σύμβαση των Ηνωμένων εθνών για το δίκαιο της θάλασσας(Σύμβαση του Μοντέγκο Μπέυ) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623\(01\)&from=PT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623(01)&from=PT)
Ανάκτηση 12 Νοεμβρίου 2022

⁴ Η Ελλάδα έχει επικυρώσει την UNCLOS με τον νόμο 2321/1995 ενώ οι μόνες χώρες που δεν την καταψήφισαν είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, το Ισραήλ, η Τουρκία και η Βενεζουέλα.

⁵ Συρίγος, Α., & Ντόκος, Θ. (2020). 60 Χάρτες που εξηγούν τις διαφορές Ελλάδας - Τουρκίας (Τουρκικές διεκδικήσεις σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο - Αλφαβητάρι των ελληνοτουρκικών σχέσεων). Νεό Φάληρο: Η Καθημερινή, σελ. 51

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι εντάσεις με την Τουρκία για την οριοθέτηση της ΑΟΖ, δεν είναι κάτι που προέκυψε τα τελευταία χρόνια, αφού έχουν ξεκινήσει από το 1970⁶. Η παραπάνω διαφωνία έχει καθιερωθεί διεθνώς, ως «η διαφωνία του Αιγαίου» και περιλαμβάνει πολλά ζητήματα όπως της οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας της χώρας μας, την επέκταση των χωρικών υδάτων της Ελλάδας την αποστρατικοποίηση των νησιών στο Ανατολικό Αιγαίο, την αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας σε πολλά μικρά νησιά του Αιγαίου καθώς και την αμφισβήτηση της ύπαρξης ελληνικής υφαλοκρηπίδας στην Ανατολική Μεσόγειο.⁷

Το ζήτημα της οριοθέτησης ΑΟΖ στις θαλάσσιες περιοχές της Ελλάδας αναδύθηκε κυρίως μετά το 2010, όταν η χώρα μας βυθιζόταν στην κρίση και η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων γύρω από τα χωρικά ύδατα της Ελλάδας, αποτέλεσε φαινομενικά μια «σανίδα σωτηρίας» της Ελληνικής οικονομίας.⁸

Έκτοτε, οι εντάσεις με την Τουρκία οξύνθηκαν και μέχρι και σήμερα αποτελούν ζητήματα μείζονος σημασίας στην επικαιρότητα.

Μάλιστα η Τουρκική προκλητικότητα, που προκύπτει και από τα κοινωνικοπολιτικά ζητήματα που υπάρχουν στην γειτονική χώρα, πολλές φορές ξεφεύγει, επιζητώντας ανοιχτά μια σύγκρουση με την Ελλάδα. Αυτό, εκδηλώνεται με ποικίλους τρόπους, όπως για παράδειγμα οι χάρτες για την «γαλάζια πατρίδα που έρχονται στην επιφάνεια κατά καιρούς.⁹

Ακόμα, το Νοέμβριο του 2019, Η Τουρκία προχώρησε στην σύναψη μνημονίου συνεργασίας με την Λιβύη και την οριοθέτηση της μεταξύ τους ΑΟΖ ,με έναν τρόπο που προφανέστατα καταστρατηγεί τις διατάξεις του διεθνούς δικαίου περί οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών, με αποτέλεσμα να κατατεθεί από την τουρκική πλευρά ενώπιον του ΟΗΕ χάρτης που παρουσιάζει τις τουρκικές διεκδικήσεις και ουσιαστικά, να αφαιρεί

⁶ The case for a Greek Exclusive Economic Zone in the Aegean Sea. *Marine Policy* , Kariotis, T. C. (1990) Ανακτήθηκε 26 Νοεμβρίου 2022 <http://rieas.gr/images/kariotis.pdf>

⁷ Συρίγος, Α., & Ντόκος, Θ. (2020).σελ. 51

⁸ Συρίγος, Α., & Ντόκος, Θ. (2020) σελ 52

⁹ *Setting East Med EEZ disputes - Turkey Programme Policy brief #134/2020*. Ellinas, C. (2020, 8 Οκτωβρίου). Ανάκτηση 26 Νοεμβρίου 2022, <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2020/10/Policy-brief-134-Ellinas.pdf>

πολλά από τα δικαιώματα της χώρας μας γύρω από τις ελληνικές ακτές και τα ελληνικά νησιά κατ'επέκταση.¹⁰

Η Ελλάδα, ανταποκρινόμενη στο προαναφερθέν τουρκολιβικό μνημόνιο, ξεκίνησε συμφωνίες για τα όρια της ΑΟΖ της τόσο με την Ιταλία όσο και με την Αίγυπτο¹¹

Η συμφωνία με την Αίγυπτο αποτελεί και το αντικείμενο της συγκεκριμένης εργασίας. Πιο συγκεκριμένα η μελέτη της συμφωνίας αυτής αποτελεί ένα θέμα με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον καθώς διαχρονικά η οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών για την Ελλάδα, είναι ένα πολύ κρίσιμο ζήτημα ,το οποίο έχει άμεση σύνδεση τόσο με τα οικονομικά ζητήματα της χώρας μας, όσο και την εθνική ασφάλεια,καθώς τίθεται υπό αμφισβήτηση η εθνική κυριαρχία της Ελλάδας σε ορισμένες περιοχές, κάτι το οποίο προβλέπεται ως δικαίωμα στο δίκαιο της θάλασσας στα παράκτια κράτη. Στη συγκεκριμένη εργασία λοιπόν, πρόκειται να μελετηθεί η συμφωνία της Ελλάδας με την Αίγυπτο τον Αύγουστο 2020 το περιεχόμενο αυτής ,καθώς και οι προεκτάσεις που έχει, τόσο για την Ελλάδα, όσο και για τις σχέσεις με την Τουρκία.

Αρχικά, θα παρουσιαστούν οι βασικές έννοιες του δικαίου της θάλασσας με έμφαση στις έννοιες της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας αλλά και στα προβλήματα που προκύπτουν κατά την οριοθέτηση τους. Έπειτα θα παρουσιαστεί συνοπτικά η διαφωνία ανάμεσα στην Ελλάδα και Τουρκία σχετικά με, το ζήτημα της οριοθέτησης της ΑΟΖ στην ανατολική Μεσόγειο. Επίσης στο ίδιο κεφάλαιο θα παρουσιαστεί η συμφωνία του 2019 μεταξύ Τουρκίας και Λιβύης ώστε να γίνουν αντιληπτοί και οι λόγοι που η Ελλάδα επιδίωξε την συμφωνία με την Αίγυπτο. Στο επόμενο κεφάλαιο θα αναλυθεί η συμφωνία με την Αίγυπτο καθώς και οι προοπτικές που υπάρχουν για το μέλλον. Τα παραπάνω θα βοηθήσουν στην εξαγωγή ορισμένων συμπερασμάτων σχετικά με τα αποτελέσματα της συμφωνίας Ελλάδας Αιγύπτου και των συνεπειών που υπήρχαν στις σχέσεις με την Τουρκία.

Τέλος θα υπάρχει μια κριτική αποτίμηση της συμφωνίας αλλά και ένας σχολιασμός για τα θετικά και τα αρνητικά που προέκυψαν.

¹⁰ Κωνσταντίνος Φίλης (2020) Η Ελλάδα στη γειτονιά της-Προκλήσεις ανατροπές, κέρδη και ζημιές σε ένα ευμετάβλητο περιβάλλον Αθήνα, Εκδόσεις Παπαδόπουλος σελ.283-284

¹¹ *UNCLOS and the Delimitation of Maritime Zones in the Eastern Mediterranean*. Grigoriadis, I. N., & Belke, L. T. (2020, 17 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε 26 Νοεμβρίου 2022, από ELIAMEP - Hellenic Foundation for European & Foreign Policy - Επίσημη Ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3ptGRZa>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΖΩΝΕΣ

1.1 Αιγιαλίτιδα Ζώνη

Η Αιγιαλίτιδα ζώνη η αλλιώς χωρικά ύδατα, ονομάζεται η θαλάσσια ζώνη που εκτείνεται κατά μήκος των ακτών ενός κράτους, πέρα από την ξηρά και τα εσωτερικά χωρικά ύδατα. Η συγκεκριμένη ζώνη σύμφωνα με την UNCLOS,δεν πρέπει να ξεπερνά το εύρος των 12 ναυτικών μιλίων, ενώ σε αυτή το κράτος έχει πλήρη κυριαρχία η οποία περιλαμβάνει τόσο τον εναέριο χώρο όσο και έννοιες που αφορούν τον βυθό και το υπέδαφος όπως νησίδες βράχους κ.α.¹²

1.2 Συνορεύουσα ζώνη

Συνορεύουσα ζώνη ονομάζεται η θαλάσσια ζώνη της οποίας το εξωτερικό όριο εκτείνεται έως 24 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης που χρησιμοποιούνται ως αφετηρία για τον υπολογισμό του εύρους της Αιγιαλίτιδας ζώνης σύμφωνα με την UNCLOS.¹³

Εάν κάποιο τμήμα της συνορεύουσας ζώνης επικαλύπτει μέρος της συνορεύουσας ζώνης ενός άλλου κράτους, η οριοθέτηση της συνορεύουσας ζώνης καθορίζεται κατόπιν συμφωνίας μεταξύ τους, ενώ σε περίπτωση μη ύπαρξης συμφωνίας, η οριοθέτηση δεν μπορεί να εκτείνεται πέρα από τη μέση και ίση απόσταση από τις εκατέρωθεν γραμμές βάσης που χρησιμοποιούνται και για τον καθορισμό της Αιγιαλίτιδας ζώνης.¹⁴

Στην Συνορεύουσα ζώνη σύμφωνα με την Unclos το παράκτιο κράτος δικαιούται να ασκεί τον έλεγχο για:

- Να εμποδίσει τυχόν παραβιάσεις στο έδαφος του η την αιγιαλίτιδα ζώνη
- Να τιμωρεί παραβιάσεις που σχετίζονται με τελωνειακούς ,φορολογικούς, μεταναστευτικούς νόμους και κανονισμούς

¹² Γρηγόρης Τσαλιτάς, Μαριάνθη-Κλάδη Ευσταθοπούλου(2003) Το Διεθνές καθεστώς των θαλασσών. Αθήνα, Εκδόσεις Ι.Σιδέρης σελ.57

¹³ Δημήτριος Μυλωνόπουλος(2012) Δίκαιο της Θάλασσας Αθήνα Εκδόσεις:Νομική Βιβλιοθήκη 2012 σελ.83

¹⁴ Δημήτριος Μυλωνόπουλος(2012) Δίκαιο της Θάλασσας Αθήνα Εκδόσεις:Νομική Βιβλιοθήκη 2012 σελ.158

- Να μπορεί να ελέγξει το εμπόριο αρχαιολογικών και ιστορικών αντικειμένων

1.3 Υφαλοκρηπίδα

Η υφαλοκρηπίδα αποτελεί όρο με γεωλογική και νομική επεξήγηση. Αναφορικά με την γεωλογική επεξήγηση, η υφαλοκρηπίδα είναι το τμήμα το οποίο αποτελεί φυσική προέκταση της ακτής κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας έως το σημείο που διακόπτεται απότομα. Σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό, το πλάτος της διαφέρει από περιοχή σε περιοχή, και προκύπτει από την μορφολογία της εκάστοτε περιοχής.¹⁵

Όσον αφορά την νομική εννοιολογική προσέγγιση του όρου, η υφαλοκρηπίδα σύμφωνα με το άρθρο 76 της UNCLOS, αποτελείται από τον θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφος του, που εκτείνεται πέρα από την Αιγιαλίτιδα ζώνη σε όλη την προέκταση του χερσαίου εδάφους σε μια απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης που υπολογίζεται το εύρος της Αιγιαλίτιδας ζώνης.¹⁶

Στο άρθρο 77 της UNCLOS, αναφέρονται τα δικαιώματα που έχει ένα παράκτιο κράτος επι της υφαλοκρηπίδας του τα οποία είναι:

- Η εξερεύνηση εντός των ορίων της
- Η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της

Τα δικαιώματα αυτά είναι *ab initio* και *ipso facto*, που σημαίνει ότι εάν το παράκτιο κράτος δεν κάνει άσκηση των δικαιωμάτων του επι της υφαλοκρηπίδας, κανένα άλλο κράτος δεν μπορεί να προχωρήσει στην εκμετάλλευση της χωρίς τη ρητή συναίνεση του.¹⁷

¹⁵ Εμμανουήλ Ρούκουνας(2021) Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο Αθήνα Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη 2021 σελ.296

¹⁶ Unclos-Article 76 Ανακτήθηκε από <https://unclosuk.org/article-76> 12 Δεκεμβρίου 2022

¹⁷ Εμμανουήλ Ρούκουνας(2021) Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο σελ. 297

1.4 Ανεξάρτητη Οικονομική Ζώνη

Μετά το τέλος του Β Παγκοσμίου πολέμου, εγκαταλείφθηκε και η πεποίθηση που επικρατούσε μέχρι τότε, η οποία υπαγόρευε ότι η βασική χρήση της θάλασσας αφορούσε πρωτίστως τη ναυσιπλοΐα και την αλιεία. Με την ανακάλυψη πλουτοπαραγωγικών πόρων κάτω από τη θάλασσά και στο υπέδαφος της καθώς και με την ολοένα και αυξανόμενη τεχνολογική ανάπτυξη, που θα ευνοούσε τόσο την έρευνα όσο και την εκμετάλλευση, ο κόσμος οδηγήθηκε σε νομικά καθεστώτα τα οποία παρείχαν διευρυμένη δικαιοδοσία στα κράτη, πέρα από την Αιγιαλίτιδα ζώνη.¹⁸

Σύμφωνα με το άρθρο 55 της UNCLOS, ως Ανεξάρτητη Οικονομική Ζώνη ορίζεται η «πέρα και παρακείμενη της Αιγιαλίτιδας ζώνης περιοχή». Στο άρθρο 56, ορίζονται πιο αναλυτικά τα δικαιώματα που έχει το παράκτιο κράτος τα οποία είναι: Κυριαρχικά, αναφορικά με την εξερεύνηση, την εκμετάλλευση, τη διατήρηση και την διαχείριση των φυσικών πόρων ζώντων ή μη, των υπερκείμενων του βυθού της θάλασσας υδάτων, του βυθού καθώς και του υπεδάφους του. Επίσης είναι κυριαρχικά και σε άλλες δραστηριότητες όπως για παράδειγμα η οικονομική εκμετάλλευση της ζώνης (πχ παραγωγή ενέργειας) καθώς και η εξερεύνησή αυτής. Παρέχεται επίσης η δικαιοδοσία στο παράκτιο κράτος, να εγκαταστήσει και να χρησιμοποιήσει τεχνητά νησιά και εγκαταστάσεις, να διεξάγει επιστημονική έρευνα ενώ είναι υποχρεωμένο εντός της ΑΟΖ να προστατεύει και να διατηρεί το θαλάσσιο περιβάλλον.¹⁹

Η ΑΟΖ, συνεπώς, έχει ύψιστη σημασία τόσο για τα παράκτια κράτη όσο και για το διεθνές δίκαιο. Για τα παράκτια κράτη, αντιπροσωπεύει μια ζώνη οικονομικών ευκαιριών, που τους επιτρέπει να διαχειρίζονται και να εκμεταλλεύονται τους πόρους σύμφωνα με τις εθνικές τους προτεραιότητες και ανάγκες. Αυτό περιλαμβάνει τη ρύθμιση των αλιευτικών δραστηριοτήτων, την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και την εξερεύνηση ορυκτών και υδρογονανθράκων στον βυθό της

¹⁸ Κ. Χατζηκωνσταντίνου/Μ. Σαρηγιαννίδης/Χ. Αποστολίδης, (2014) Θεμελιώδεις Έννοιες στο Διεθνές Δημόσιο Δίκαιο, 2η έκδοση, Αθήνα Εκδόσεις Σάκκουλα σελ.463

¹⁹ Εμμανουήλ Ρούκουνας(2021) Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο σελ. 309

θάλασσας. Επιπλέον, η ΑΟΖ παρέχει ένα πλαίσιο για τα παράκτια κράτη να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες με τρίτους, παρέχοντας πρόσβαση σε πλεονάζοντες πόρους όταν η δική τους ικανότητα εκμετάλλευσης είναι περιορισμένη.²⁰

Όσον αφορά το διεθνές δίκαιο, η ΑΟΖ διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στον καθορισμό των δικαιωμάτων και των ευθυνών των παράκτιων και τρίτων κρατών στους ωκεανούς του κόσμου. Η UNCLOS III, με την ίδρυση της ΑΟΖ, συμβάλλει στη διατήρηση ειρηνικών σχέσεων μεταξύ των εθνών, οριοθετώντας σαφή όρια για τη διαχείριση των πόρων και τα δικαιώματα πλοήγησης. Χρησιμεύει ως ακρογωνιαίος λίθος για την ειρηνική και συνεργατική χρήση των ωκεανών, συμβάλλοντας στην παγκόσμια θαλάσσια σταθερότητα και στη διατήρηση των θαλάσσιων πόρων. Συνολικά, η ΑΟΖ αποτελεί ζωτικό συστατικό του διεθνούς ναυτικού δικαίου, διευκολύνοντας την υπεύθυνη διαχείριση των πόρων, την προστασία του περιβάλλοντος και τη δίκαιη κατανομή των οφελών από τους τεράστιους ωκεάνιους πόρους. Αξίζει να σημειωθεί, ότι το παράκτιο κράτος ασκώντας τα παραπάνω δικαιώματα του επι της ΑΟΖ, δεν θα πρέπει να αμελεί τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των άλλων κρατών.²¹ Επιπροσθέτως, το άρθρο 57 της UNCLOS, αναφέρει ότι η ΑΟΖ έχει έκταση μέχρι τα 200 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης που υπολογίζεται η Αιγιαλίτιδα Ζώνη. Επομένως, ο όρος της ΑΟΖ, περιλαμβάνει τόσο τον θαλάσσιο πλούτο βυθού και υπεδάφους, αλλά ακόμη και τις ενέργειες που μπορούν να λάβουν χώρα στην επιφάνεια της θάλασσας, όπως η αλιεία και η παραγωγή ενέργειας από το νερό και από τον άνεμο.²²

Όμως, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 56, στον βυθό και στο υπέδαφος του, ισχύουν οι διατάξεις της υφαλοκρηπίδας.

Τέλος, τα κράτη οφείλουν να προχωρούν σε εκδήλωση πρόθεσης εκμετάλλευσης της ΑΟΖ. Όταν το παράκτιο κράτος κηρύξει ΑΟΖ, τότε δύναται να ασκήσει τα δικαιώματα του, εκτός εάν υπάρχει επικάλυψη ΑΟΖ άλλου κράτους. Στην περίπτωση αυτή, δηλαδή στην ύπαρξη αντικείμενων ακτών που έχουν απόσταση μικρότερη των 400 ναυτικών

²⁰ Θεόδωρος Καρυώτης(2019) ΑΟΖ- Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη Αθήνα Εκδόσεις Παπαδόπουλος σελ.8

²¹ Θεόδωρος Καρυώτης(2019) ΑΟΖ- Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη σελ.11

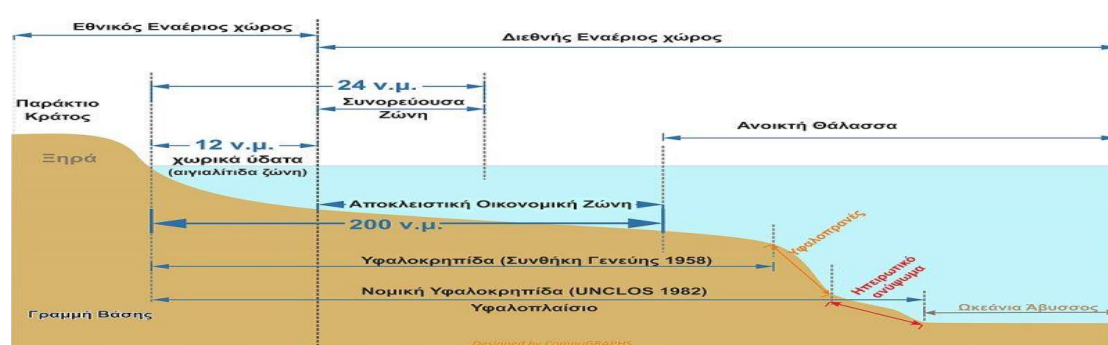
²² Κ. Χατζηκωνσταντίνου/Μ. Σαρηγιαννίδης/Χ. Αποστολίδης, (2014) Θεμελιώδεις Έννοιες στο Διεθνές Δημόσιο Δίκαιο, 2η έκδοση, Αθήνα Εκδόσεις Σάκκουλα σελ.464

μιλίων, η οριοθέτηση γίνεται με βάση το άρθρο 74 μετά από συμφωνία με βάση το διεθνές δίκαιο.²³

Σε περίπτωση μη επίτευξης τέτοιας συμφωνίας μέσα σε ένα χρονικό διάστημα, τα εμπλεκόμενα κράτη μπορούν να προσφύγουν στις διαδικασίες επίλυσης των διαφορών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 15 της UNCLOS.

Μέχρι να καταρτιστεί η συμφωνία, τα κράτη μπορούν να καταβάλλουν προσπάθειες επίτευξης προσωρινής διευθέτησης, σε πνεύμα κατανόησης και συνεργασίας, χωρίς φυσικά να θέσουν σε κίνδυνο την επίτευξη οριστικής συμφωνίας. Οι διευθετήσεις που μπορεί να υπάρξουν, δεν διαφοροποιούν την τελική οριοθέτηση, ωστόσο στα ζητήματα που έχουν άμεση σχέση με την οριοθέτηση της ΑΟΖ, λαμβάνονται υπόψιν οι διατάξεις της συμφωνίας των εμπλεκόμενων κρατών. Η κήρυξη της ΑΟΖ και η οριοθέτηση της με γειτονικά κράτη, αποτελούν δύο διαφορετικά και εξ 'ορισμού ξεχωριστά ζητήματα, καθώς η οριοθέτηση προηγείται της κήρυξης.²⁴

Στην παρακάτω εικόνα φαίνεται με σαφήνεια ο διαχωρισμός των θαλάσσιων ζωνών:

Εικόνα 1 Συνοπτική εικόνα Θαλάσσιων ζωνών

²³ Κ. Χατζηκωνσταντίνου/Μ. Σαρηγιαννίδης/Χ. Αποστολίδης, (2014) Θεμελιώδεις Έννοιες στο Διεθνές Δημόσιο Δίκαιο σελ.464

²⁴ Κ. Χατζηκωνσταντίνου/Μ. Σαρηγιαννίδης/Χ. Αποστολίδης, (2014) Θεμελιώδεις Έννοιες στο Διεθνές Δημόσιο Δίκαιο σελ.465

1.5 Η νομολογία σχετικά με παρακείμενες ακτές

Η σύμβαση του 1958 δίνει τις αρχικές κατευθύνσεις ως προς το πλαίσιο των μεθόδων εφαρμογής των αιγιαλίτιδων ζωνών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα άρθρα 74 και 83 της Σύμβασης, τα οποία προσπαθούν να δώσουν μια πρακτική λύση στα ζητήματα οριοθέτησης που αντιμετωπίζουν τα κράτη, αλλά αποτυγχάνουν. Πιο αναλυτικά, στα άρθρα 74 και 83, γίνεται λόγος για οριοθέτηση στο πλαίσιο συμφωνίας με τα όμορα κράτη. Τα άρθρα αυτά στην πραγματικότητα αποτέλεσαν αποτέλεσμα διαβουλεύσεων του προέδρου της Συνδιάσκεψης με τις σχετικές αντιπροσωπείες που επιδίωκαν μια συμβιβαστική λύση. Δεν υπήρξε δηλαδή ουσιαστική για να φέρει μια επίλυση σε τεχνικό επίπεδο αλλά σε διπλωματικό.²⁵

Η αδιευκρίνιστη φύση και η έλλειψη λεπτομερειών, οδηγούν σε ζήτημα προστασίας και ασφάλειας περιοχών. Η ομοιότητα των κανόνων για την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ δεν υπονοεί ότι αυτοί οι κανόνες υποδεικνύουν ίδιες λύσεις σε όλες τις περιπτώσεις. Δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί η ύπαρξη διαφορετικών συνόρων μεταξύ του βυθού και των υπερκείμενων υδάτων, καθώς αυτό θα προκαλούσε σύγχυση στις αρμοδιότητες. Για παράδειγμα, αν το κράτος Α είχε κυριαρχία πάνω στον βυθό και το κράτος Β πάνω στα υπερκείμενα ύδατα, τότε το κράτος Α δεν θα μπορούσε να ελέγξει πλήρως τις περιβαλλοντικές απειλές που επηρεάζουν τα αλιεύματα ή να διασφαλίσει την ασφάλεια των εγκαταστάσεών του, ενώ το κράτος Β δεν θα μπορούσε να αντιμετωπίσει περιβαλλοντικές απειλές στα αλιεύματα που προέρχονται από την εκμετάλλευση του βυθού. Αντιφατικές δικαιοδοσίες δεν θα προκαλούσαν μόνο σύγχυση στην εφαρμογή του νόμου, αλλά θα αποδυνάμωναν την ίδια την αρχή της δικαιοδοσίας. Εν ολίγοις, η συνένωση των συνόρων του βυθού και των υπερκείμενων υδάτων αποτελεί αναγκαιότητα για την αποφυγή ανεπίλυτων προβλημάτων.

²⁵ Dr. Erik Franckx, *Maritime Boundaries in the Baltic SEA: Post-1991 Developments*, GJICL 249 (2000), Ανακτήθηκε 5 Φεβρουαρίου 2023 από <https://digitalcommons.law.uga.edu/gjicl/vol28/iss2/3/>

Στην υπόθεση Καμερούν/Νιγηρία²⁶ το Διεθνές Δικαστήριο επέλεξε να εφαρμόσει τη μέθοδο της ίσης απόστασης στα πλαίσια της θαλάσσιας οριοθέτησης, παρά τις νέες διατάξεις των άρθρων, διότι θεώρησε ότι αυτή η μέθοδος θα οδηγούσε σε ένα δίκαιο αποτέλεσμα. Αυτό σημαίνει ότι, αν και οι νέες διατάξεις θεσπίστηκαν για να αλλάξουν τον τρόπο υπολογισμού των θαλασσιών συνόρων, το Δικαστήριο αποφάσισε να διατηρήσει την προηγούμενη μέθοδο επειδή τη θεώρησε δίκαιη στην εν λόγω υπόθεση²⁷. Επιπλέον, η νομολογία σχετικά με τη θαλάσσια οριοθέτηση κινείται προς την εφαρμογή της διορθωτικής προσέγγισης της επιείκειας (corrective equity approach), που σημαίνει ότι το Δικαστήριο επιδιώκει να διορθώσει τυχόν αδικίες που έχουν προκύψει από προηγούμενες αποφάσεις ή συμφωνίες σχετικά με τα θαλάσσια σύνορα. Αυτή η προσέγγιση επιδιώκει την επίτευξη ενός δίκαιου και ισορροπημένου αποτελέσματος στις θαλάσσιες διαφορές μεταξύ χωρών.

Ζήτημα είναι η ανισορροπία που προκύπτει ανάμεσα σε ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα. Μπορεί να υπάρξει μια ανισορροπία στον τρόπο με τον οποίο κατανέμονται οι θαλάσσιοι πόροι εντός αυτών των περιοχών οριοθέτησης. Αν και μια γραμμή ίσης απόστασης μπορεί να είναι κατάλληλη για την καθορισμό των συνόρων της υφαλοκρηπίδας, το αντίθετο μπορεί να ισχύει για την ΑΟΖ. Λόγω της διαφορετικής φύσης αυτών των νομικών κατηγοριών, οι κανόνες για την οριοθέτηση μπορεί να διαφέρουν. Η ύπαρξη διαφορετικών γραμμών οριοθέτησης μεταξύ τους μπορεί να οδηγήσει σε μια περίπλοκη κατάσταση όπου μέρος της ΑΟΖ ενός κράτους θα καλύπτει μέρος της υφαλοκρηπίδας ενός άλλου κράτους, δημιουργώντας προβλήματα σχετικά με τη δικαιοδοσία και τον έλεγχο.

Το ζήτημα του ενιαίου θαλάσσιου συνόρου έχει τεθεί σε αρκετές αποφάσεις και υποθέσεις. Το ζήτημα αναφέρθηκε στην απόφαση για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ της Γουινέας και της Γουινέας-Μπισσάου το 1985, στην υπόθεση των νησιών Saint Pierre και Miquelon το 1992, στην απόφαση για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ της Γροιλανδίας και του Jan Mayen το 1993, στη διαιτητική απόφαση για την Θαλάσσια Οριοθέτηση μεταξύ της Ερυθραίας και της Υεμένης το 1999, καθώς και για πρώτη φορά στην υπόθεση για την Οριοθέτηση της

²⁷ Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria(2002), Ανακτήθηκε 5 Φεβρουαρίου από <https://www.icj-cij.org/case/94>

Θαλάσσιας Μεθορίου στην Περιοχή του Κόλπου του Maine το 1984 ²⁸. Μετά την υιοθέτηση και την εφαρμογή των Συμβάσεων της Γενεύης του 1958, πολλά κράτη προσπάθησαν να διαπραγματευτούν συμφωνίες για τον καθορισμό των θαλάσσιων ζωνών τους. Ωστόσο, οι διμερείς προσπάθειες για την επίτευξη συμφωνιών οριοθέτησης δεν ήταν πάντα επιτυχείς, και οι διαφορές που προέκυψαν άρχισαν να υποβάλλονται στο Διεθνές Δικαστήριο από το τέλος της δεκαετίας του 1960 και έπειτα. Παρά τη σημασία που αποδόθηκε στη θεωρία στην υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας το 1969, καθώς εκείνη τη φορά πρωτοεμφανίστηκαν οι κατευθυντήριες αρχές και οι μέθοδοι που ακολουθήθηκαν για τον καθορισμό των συνόρων, το Διεθνές Δικαστήριο αρνήθηκε να προσδώσει στην αρχή της ίσης απόστασης κάποια σταθερή ή προνομιούχα θέση στο εθνικό δίκαιο. Αυτό έγινε λόγω της πεποίθησης ότι η αρχή της ίσης απόστασης θα μπορούσε να οδηγήσει σε αδικαιολόγητα αποτελέσματα, ειδικά μεταξύ γειτονικών κρατών. Τέλος έχουμε την απόφαση της 20ης Φεβρουαρίου του 1969 από το Διεθνές Δικαστήριο σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας μεταξύ τριών κρατών, Δυτικής Γερμανίας, Δανίας και Ολλανδίας. Η διαφορά προήλθε από διμερείς συμφωνίες μεταξύ αυτών των χωρών που αφορούσαν τον καθορισμό των τμημάτων της υφαλοκρηπίδας βασισμένο στην αρχή της ίσης απόστασης. Για να επιλύσει τη διαφωνία, η Δυτική Γερμανία, η Δανία και η Ολλανδία απευθύνθηκαν στο Διεθνές Δικαστήριο για να καθορίσει τις αρχές και τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας που ανήκει σε κάθε μία από αυτές τις χώρες. Στη διάρκεια της υπόθεσης, εξετάστηκε επίσης η νομική φύση των δικαιωμάτων των παράκτιων κρατών, και αυτή η υπόθεση ήταν η πρώτη που εκδικάστηκε από το Διεθνές Δικαστήριο για τον καθορισμό της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας ²⁹

²⁸ The Jan Mayen Case (1993), ICJ Rep. 1993, 38, Yemen-Eritrea Arbitration (1999), www.pca-cpa.org, Αναλυτικότερα για την κρίση της διαιτητικής επιτροπής στην διαιτησία Ερυθραία/Υεμένη βλ. W.Michael Reisman, Eritrea-Yemen Arbitration (Award, Phase II:Maritime Delimitation), 94.AJIL 721 (2000), σελ.721-736

²⁹ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΖΩΝΩΝ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ(2020)
George Chrysochou Ανάκτηση 23/02/2023 από
<https://www.academia.edu/35836596/%CE%9F%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%98%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A3%CE%98%CE%91%CE%9B%CE%91%CE%A3%CE%A3%CE%99%CE%A9%CE%9D%CE%96%CE%A9%CE%9D%CE%A9%CE%9D%CE%91%CE%A0%CE%9F%CE%A6%CE%91%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A3%CE%94%CE%99%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%A9%CE%9D>

Η πρόταση για να επεκταθούν τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους παραπάνω από τα όρια της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν είναι καινούργια, έχει δοθεί ωστόσο, μεγάλη έμφαση από διάφορα κράτη που δεν διέθεταν υφαλοκρηπίδα όσον αφορά την γεωλογική σημασία του όρου, στο να δημιουργηθεί Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), καθώς στα κράτη αυτά η διαφορά από τον βυθό είναι πολύ μεγάλη ενώ παράλληλα μικρή απόσταση από τις ακτές τους.

Από το 1982 και την UCLOS, θεωρείται διεθνώς ότι η ΑΟΖ είναι κομμάτι του εθιμικού δικαίου σε διεθνές επίπεδο. Η ΑΟΖ θεωρείται ότι μετριέται στο χώρο της θάλασσας που φτάνει μέχρι τα 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες εκτείνεται η αιγιαλίτιδα ζώνη. Επιπλέον, η ΑΟΖ περιλαμβάνει πέρα των οικονομικών δεσμεύσεων και δικαιώματα και υποχρεώσεις των παράκτιων και των διάφορων κρατών που επιθυμούν να έχουν κυριαρχικά δικαιώματα σε αλιεία και στην προστασία του ενάλιου πλούτου. Σημαντικό είναι ότι τα δύο ενδιαφερόμενα μέρη θα πρέπει να έρθουν σε συμφωνία με τα συμφέροντά τους και ίσως σε συμβιβασμό όσον αφορά την διεθνή κοινότητα στην ανοικτή θάλασσα.³⁰

Γενικότερα όπως είναι ευρέως γνωστό, η ΑΟΖ και ό,τι έχει να κάνει μ' αυτήν είναι ένα από τα πιο αμφιλεγόμενα ζητήματα στη διεθνή κοινότητα και ειδικότερα στις Συνδιασκέψεις των Ηνωμένων Εθνών που αφορούν το Δίκαιο της Θάλασσας. Τα θέματα που έχουν να κάνουν με την ΑΟΖ θεωρούνται ότι έχουν φέρει στην επιφάνεια έναν έντονο ανταγωνισμό ανάμεσα στα κράτη, υπάρχει μάλιστα έντονη ανησυχία ανάμεσα σ' αυτά τα κράτη που είναι υπέρ της θεωρίας της ίσης απόστασης, βασιζόμενοι στις αρχές της εμπιστοσύνης και της επιείκειας, ότι τα προβλήματα που ανακύπτουν σχετικά με την ΑΟΖ είναι δυσεπίλυτα και θα δημιουργήσουν πρόσθετα προβλήματα στην ίδια την Συνδιάσκεψη. Τα κράτη αυτά που είναι υπέρμαχοι της θεωρίας της ίσης απόστασης επεδίωκαν να ισχύει ο κανόνας για την «ίση απόσταση ειδικών περιπτώσεων» από το άρθρο 6 της Σύμβασης του 1958 για την υφαλοκρηπίδα.

[%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%A9%CE%9D %CE%9F%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%9D%CE%A9%CE%9D pdf](#)

³⁰ Εμμανουήλ Ρούκουνας(2021) Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο σελ. 314

Ήθελαν επίσης να επεκτείνουν τον κανόνα αυτόν και στην ΑΟΖ για να μπορέσουν να λυθούν τα περισσότερα θέματα ανάμεσα στα κράτη.³¹

Εν τέλει οι ρυθμίσεις που κατέληξαν να υπάρχουν στο άρθρο 74 της UCLOS για την οριοθέτηση της ΑΟΖ είναι παρόμοιες με αυτές από το άρθρο 83 που έχει να κάνει με τα όρια της υφαλοκρηπίδας.

Το τελικό κείμενο που εμφανίζεται στα άρθρα 74 (1) (ΑΟΖ) και 83 (1) (υφαλοκρηπίδα) έχει ως εξής: «η οριοθέτηση της ΑΟΖ (ή της υφαλοκρηπίδας αντίστοιχα) μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές πρέπει να λαμβάνει χώρα με συμφωνία στη βάση του Διεθνούς Δικαίου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου προκειμένου να επιτευχθεί μια δίκαιη λύση». Το τελικό αυτό κείμενο μάλιστα έχει χρησιμοποιηθεί από το Διεθνές Δικαστήριο από την διατύπωσή του και μετά σε διάφορες υποθέσεις διεθνούς δικαίου. Τα τρία σημαντικότερα στοιχεία της είναι πρώτον ως προς την οριοθέτηση της συμφωνίας, δεύτερον το περιεχόμενο με βάση τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου και του εθίμου και τρίτον η εφαρμογή των κανόνων αυτών προκειμένου να βρεθεί μια μέση λύση, που θα είναι και δίκαιη.³²

Στην UNCLOS εισήχθη στην παρ. 1 του άρθρου 76 κατά την ερμηνεία της υφαλοκρηπίδας το κριτήριο της απόστασης. «Η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους αποτελείται από το έδαφος και το υπέδαφος των υποθαλάσσιων περιοχών που εκτείνονται πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη μέσα από τη φυσική προέκταση του εδάφους ως το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας ή σε μια απόσταση 200ν.μ., από τις οποίες μετριέται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης, όταν το εξωτερικό πλαίσιο της υφαλοκρηπίδας δεν εκτείνεται πέρα από αυτή την απόσταση». Με την εισαγωγή του κριτηρίου της απόστασης δεν άλλαξε σημαντικά κάτι αναφορικά με την θεωρία της ίσης απόστασης που αναφέραμε παραπάνω, ούτε καν ως ένα πρόσθετο κριτήριο ελέγχου κατά προτεραιότητα στην εκάστοτε περίπτωση.³³

³¹ Tullio Treves(2008) 1958 Geneva Conventions On The Law Of The Sea. Ανάκτηση 22 Φεβρουαρίου 2023 από https://legal.un.org/avl/pdf/ha/gclos/gclos_e.pdf

³² Παύλος Χρήστου(2020) Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη Ανάκτηση 27 Μαΐου 2023 από <https://www.geoeurope.org/2020/11/11/apokleistiki-oikonomiki-zoni/>

³³ Bernardo Supulveda Amor,. (2013). The International Court of Justice and the Law of the Sea. Ανάκτηση 27 Νοεμβρίου 2023 από <https://www.corteidh.or.cr/tablas/r29686.pdf>

1.6 Η νομολογία σχετικά με τα νησιά

Προκειμένου να γίνει πιο αντιληπτό το ζήτημα και η διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στις δύο χώρες στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα αναλυθεί η διεθνής νομολογία σχετικά με την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών των νησιών.

Πιο αναλυτικά, η UCLOS(την οποία δεν έχει επικυρώσει η Τουρκία) δεν έχει έναν συγκεκριμένο τρόπο για την επίτευξη οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών. Μέσα στην πάροδο των χρόνων, έχουν υπάρξει πολλές προσφυγές για τα θαλάσσια σύνορα. Υπό αυτό το πρίσμα, τα δικαστήρια προσεγγίζουν το θέμα με ορισμένες πρακτικές και προσεγγίσεις.

Μία πρακτική αποτελεί η τυπική προσέγγιση, η οποία αποτελεί μια προσωρινή γραμμή ίσης απόστασης, η οποία υπολογίζεται από τα κοντινότερα σημεία δύο χωρών και προσαρμόζεται πάντα με γνώμονα τις ισχύουσες συνθήκες. Η παραπάνω προσέγγιση εφαρμόζεται τόσο από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, αλλά και από το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας, καθώς και από τα διαιτητικά δικαστήρια που ασκούν δικαιοδοσία.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι το να εφαρμοστεί η συγκεκριμένη πρακτική στην περίπτωση Ελλάδας Τουρκίας δεν πρόκειται για απλή διαδικασία, αφού το βασικό σημείο της διαφοράς και των διαπραγματεύσεων έγκειται στον ρόλο των νησιών στην τελική οριοθέτηση.³⁴

Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι τα νησιά δύνανται να οριοθετήσουν δικές τους θαλάσσιες ζώνες και θα πρέπει να λαμβάνονται και αυτά ως σημεία βάσης οπότε και η μέση γραμμή που προαναφέρθηκε, θα πρέπει να χαραχθεί ανάμεσα στα ελληνικά νησιά και τις παράκτιες περιοχές της Τουρκίας. Η UNCLOS και το εθιμικό δίκαιο δεν αναφέρουν με σαφήνεια την παραπάνω περίπτωση, ενώ και διεθνώς η διαδικασία οριοθέτησης δεν είναι ενιαία³⁵. Παρακάτω θα παρατεθούν μερικά παραδείγματα από τη διεθνή νομολογία σχετικά με τα νησιά.

³⁴ Χρήστος Ροζάκης(2021) Οι Ελληνοτουρκικές σχέσεις και το δίκαιο της θάλασσας Αθήνα εκδόσεις Πόλις σελ.120

³⁵ Κ. Χατζηκωνσταντίνου/Μ. Σαρηγιαννίδης/Χ. Αποστολίδης, (2014) Θεμελιώδεις Έννοιες στο Διεθνές Δημόσιο Δίκαιο σελ.522

Η πρώτη περίπτωση που αναγνωρίστηκε το ότι τα νησιά μπορούν να έχουν πλήρη ισχύ κατά την οριοθέτηση είναι η υπόθεση St Pierre & Miquelon, όπου σύμφωνα με την απόφαση του δικαστηρίου, παραχωρήθηκε στη Γαλλία μια οικονομική ζώνη εντός ορίου 24 μιλίων από το Saint-Pierre και το Miquelon παρόλο που οι ακτές του Καναδά βρίσκονται απέναντι από τα εν λόγω νησιά.³⁶

Στην υπόθεση Ερυθραίας-Υεμένης το διαιτητικό δικαστήριο έδωσε τη λύση λαμβάνοντας υπόψιν τη σημασία της γεωγραφικής ενότητας για την οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων. Πιο συγκεκριμένα, τα νησιά Dahlak που ανήκουν στην Ερυθραία, αποτελούνται από 350 νησιά και νησίδες. Επιπροσθέτως για τα νησιά South West Rocks κρίθηκε από το δικαστήριο ότι αφού απέχουν μεταξύ τους λιγότερο από 24 ναυτικά μίλια, διαμορφώνουν μια συνεχή ζώνη χωρικών υδάτων, χωρίς να λαμβάνεται υπόψιν η απόσταση τους από την ηπειρωτική χώρα.³⁷

Μια ακόμα περίπτωση που αξίζει να αναφερθεί, είναι η απόφαση που πήρε το Διεθνές Δικαστήριο Δικαίου της θάλασσας για την υπόθεση Μπαγκλαντές-Μιανμάρ. Στην εν λόγω υπόθεση, η απόφαση όριζε ότι το νησί του Άγιου Μαρτίνου λήφθηκε υπόψιν για την οριοθέτηση της χωρικής θάλασσας ως σημείο βάσης για να επιτευχθεί τόσο η οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας όσο και ΑΟΖ μεταξύ των δύο χωρών. Επιπλέον, από το Δικαστήριο υποστηρίχθηκε η άποψη ότι δεν μπορεί να υπάρξει γενίκευση στην αντιμετώπιση των νησιών και κάτι τέτοιο, θα μπορούσε να αποδειχθεί πολύ επικίνδυνο στην πράξη.³⁸

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό, ότι κάθε περίπτωση σχετικά με την θαλάσσια οριοθέτηση των νησιών θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με προσοχή. Μία τέτοια περίπτωση αποτελεί, και το ζήτημα της χώρας μας με την Τουρκία.

³⁶ The France-Canada Maritime Boundary Dispute ανακτήθηκε 10 Μαρτίου από <https://www.heritage.nf.ca/articles/exploration/france-canada-boundary.php>

³⁷ Εμμανουήλ Ρούκουνας(2021) Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο Αθήνα Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη 2021 σελ.365

³⁸ Εμμανουήλ Ρούκουνας(2021) Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο Αθήνα Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη 2021 σελ.369

Η μορφολογία της Ελλάδας, δεν αποτελείται από μικρά ακατοίκητα νησιά η νησιωτικούς σχηματισμούς, αλλά από μεγάλα νησιά με πολλούς κατοίκους και οικονομικό υπόβαθρο.³⁹

Επίσης, κατά την οριοθέτηση δεν μπορεί να αγνοηθεί το γεγονός ότι τα περισσότερα νησιά, σχηματίζουν συμπλέγματα και κατά συνέπεια γεωγραφική ενότητα αφού η μεταξύ τους απόσταση δεν ξεπερνάει τα 10 ναυτικά μίλια. Τα παραπάνω αποτελούν επιπλέον επιχειρήματα της χώρας μας, ως προς την επίδραση των νησιών στην οριοθέτηση της ΑΟΖ.

³⁹Chrysochou Georgios.(2014) Προοπτικές Οριοθέτησης της Ελληνικής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) στο φως των Πρόσφατων Αποφάσεων των Διεθνών Δικαιοδοτικών ΟργάνωνGreek EEZ Delimitation Perspectives in the Light of Recent International Judicial Decisions(1st laudation of Hellenic Navy Research Paper Competition 2014) Ανάκτηση 23 Δεκεμβρίου από <https://www.researchgate.net/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΟΙ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

2.1 Οι διαχρονικές διπλωματικές διαφορές με την Τουρκία

Η Ελλάδα με την πάροδο των χρόνων ακολουθούσε μια ιδιαίτερα επιφυλακτική στρατηγική αναφορικά με τα δικαιώματα της σύμφωνα με το δίκαιο της θάλασσας. Η συγκεκριμένη προσέγγιση οφείλεται κατά κύριο λόγο στις ανοιχτές διαφορές που είχε με την Τούρκικη πλευρά.

Πιο αναλυτικά, η ένταση ξεκίνησε από τον Νοέμβριο του 1973, όταν και κρατική εταιρεία πετρελαίων της Τουρκίας, χορήγησε άδειες για να πραγματοποιηθούν έρευνες στο τμήμα της Ελληνικής υφαλοκρηπίδας. Από τότε υπήρξαν πολλές απόπειρες να παραβιαστούν τα Ελληνικά δικαιώματα επι της υφαλοκρηπίδας της. Το 1976 η Ελλάδα έκανε προσφυγή στο Συμβούλιο Ασφαλείας, αλλά και στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, το οποίο όμως δεν εξέτασε την ουσία του ζητήματος, αφού επικαλέστηκε έλλειψη αρμοδιότητας.⁴⁰

Από τότε οι δύο χώρες ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για να επιλυθεί το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας ενώ συνυπέγραψαν το πρακτικό της Βέρνης, το οποίο έληξε το 1981 χωρίς να σημειωθεί πρόοδος.⁴¹

Η διαφορά που υπάρχει μεταξύ Ελληνικής και Τουρκικής πλευράς («το ζήτημα του Αιγαίου» όπως είναι ευρύτερα γνωστό), έχει να κάνει με μια σειρά από διεκδικήσεις που προβάλλει η Τουρκία, οι οποίες όμως έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τα δικαιώματα της Ελλάδας.

Σχετικά με την ΑΟΖ και την υφαλοκρηπίδα η διαφωνία είναι η κάτωθι: Η χώρα μας υποστηρίζει ότι το διεθνές δίκαιο και ειδικότερα η σύμβαση της Γενεύης (προγενέστερη μορφή της UNCLOS) δίνει στα νησιά τη δικαιοδοσία πλήρους άσκησης δικαιωμάτων επι της υφαλοκρηπίδας τους ενώ όπως προαναφέρθηκε στους ορισμούς ,η υφαλοκρηπίδα ανάμεσα σε 2 χώρες οριοθετείται σύμφωνα με την αρχή της μέσης γραμμής και ίσης απόστασης.⁴²

⁴⁰ The Aegean Dispute in the Context of Contemporary Judicial Decisions on Maritime Delimitation Siousiouras & Chrysochou (2014) Ανακτήθηκε 23 Δεκεμβρίου 2022

<https://www.mdpi.com/journal/laws>

⁴¹ Το χρονικό του Αιγαίου από το 1973 έως σήμερα Παύλος Παπαδόπουλος(2021) Ανακτήθηκε 28 Δεκεμβρίου 2022 [Το χρονικό του Αιγαίου από το 1973 έως σήμερα | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ \(kathimerini.gr\)](https://www.kathimerini.gr)

⁴² Συρίγος, Α., & Ντόκος, Θ. (2020). σελ. 55

Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι όλα τα νησιά ανεξαιρέτως γεωγραφικής θέσης έχουν υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ. Αντιθέτως η Τούρκικη πλευρά υποστηρίζει ότι τα Ελληνικά νησιά δεν δύνανται να ασκήσουν δικαιοδοσία επι της υφαλοκρηπίδας τους καθώς επικάθεται στην Τούρκικη υφαλοκρηπίδα. Επιπροσθέτως, η Τουρκία, αναφέρεται σε ειδικές διατάξεις της Σύμβασης της Υφαλοκρηπίδας (και όχι της UNCLOS, αφού δεν την έχει επικυρώσει) θεωρώντας ότι το Αιγαίο ανήκει στο καθεστώς της ημίκλειστης θάλασσας.⁴³

Επομένως, υποστηρίζεται από τη γειτονική χώρα ότι δεν πρέπει να εφαρμοστεί η μέθοδος της μέσης γραμμής και απόστασης. Μάλιστα ενισχύεται η άποψη αυτή, με το σκεπτικό της φυσικής προέκτασης της Τουρκικής υφαλοκρηπίδας, ως τα μέσα περίπου του Αιγαίου και έτσι επικαλείται ότι τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου επικάθονται πάνω στην δική της υφαλοκρηπίδα.⁴⁴

Από τα προαναφερθέντα, εξάγεται το συμπέρασμα ότι αναφορικά με την ΑΟΖ, η διαφωνία που υπάρχει ανάμεσα στις δύο χώρες είναι το κατά πόσο τα νησιά, που βρίσκονται πλησιέστερα την Τουρκία, θα πρέπει να οριοθετούν ΑΟΖ. Επιπλέον, υποστηρίζεται από την Τουρκική πλευρά, ότι όπως συμβαίνει και στο Αιγαίο, έτσι και στην Ανατολική Μεσόγειο, η οριοθέτηση της ΑΟΖ ανάμεσα στις 2 χώρες πρέπει να γίνει με την αρχή της φυσικής προέκτασης, κάτι που εφόσον συμβεί, ουσιαστικά θα απαλλάσσει από κάθε δικαίωμα ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου.⁴⁵

Το παραπάνω, αναφέρεται κατά κύριο λόγο στο νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης⁴⁶ και ειδικότερα το Καστελόριζο, το οποίο η Τουρκία υποστηρίζει ότι θα πρέπει να

⁴³ Κ. Χατζηκωνσταντίνου/Μ. Σαρηγιαννίδης/Χ. Αποστολίδης, (2014) Θεμελιώδεις Έννοιες στο Διεθνές Δημόσιο Δίκαιο, 2η έκδοση, Αθήνα Εκδόσεις Σάκκουλα σελ.522

⁴⁴ Κ. Χατζηκωνσταντίνου/Μ. Σαρηγιαννίδης/Χ. Αποστολίδης, (2014) Θεμελιώδεις Έννοιες στο Διεθνές Δημόσιο Δίκαιο, 2η έκδοση, Αθήνα Εκδόσεις Σάκκουλα σελ.524

⁴⁵ Chrysochou Georgios. (2014) Προοπτικές Οριοθέτησης της Ελληνικής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) στο φως των Πρόσφατων Αποφάσεων των Διεθνών Δικαιοδοτικών Οργάνων Greek EEZ Delimitation Perspectives in the Light of Recent International Judicial Decisions (1st laudation of Hellenic Navy Research Paper Competition 2014) Ανάκτηση 23 Δεκεμβρίου από <https://www.researchgate.net/>

⁴⁶ Το νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης αποτελείται από 19 νησιά και βράχους με απόσταση 75 μιλίων από τη Ρόδο και από 1 έως 3 μίλια από τις ακτές της Τουρκίας.

διαχωριστεί από το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο, και να απομονωθεί το συγκεκριμένο σύμπλεγμα από τα υπόλοιπα νησιά της Ελλάδας. Η Τουρκική πλευρά υποστηρίζει ότι το Καστελόριζο, βρίσκεται στην λάθος πλευρά της μέσης γραμμής και έχει περιορισμένη επήρεια στην χάραξη αυτής. Εκτός όμως από το σύμπλεγμα της Μεγίστης στην Ανατολική Μεσόγειο υπάρχει η Κρήτη, η Ρόδος καθώς και η Κάρπαθος.

2.2 Το μνημόνιο συνεργασίας Τουρκίας-Λιβύης

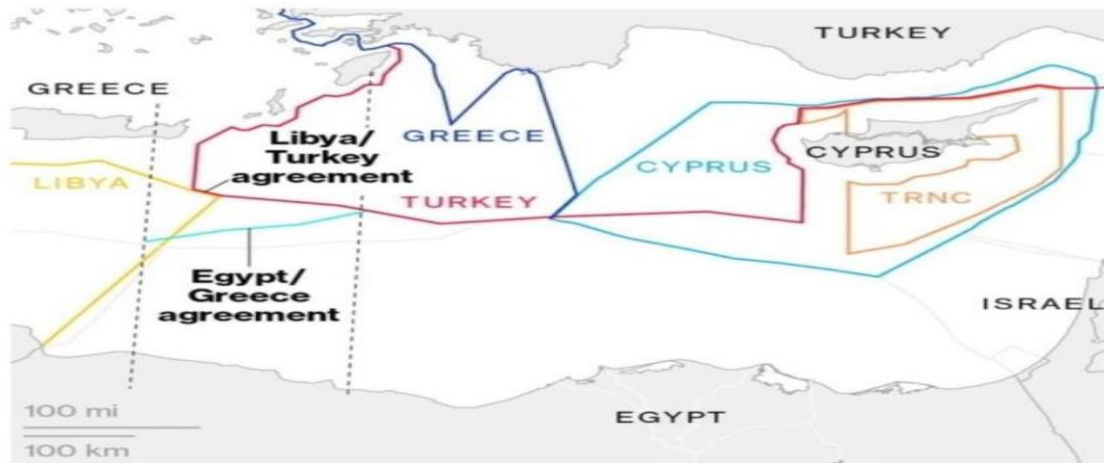
Οι διεκδικήσεις της Τουρκίας σχετικά με τον χώρο της Ανατολικής Μεσογείου, έχουν γίνει γνωστές με την πάροδο των χρόνων, σχετικά με την οριοθέτηση της ΑΟΖ και την εκμετάλλευση φυσικών πόρων.

Οι ενστάσεις μεταξύ Ελληνικής και Τουρκικής πλευράς, αυξήθηκαν κατά πολύ από το 2010 και μετά.⁴⁷ Αυτό οφείλεται ,κατά κύριο λόγο, στο γεγονός ότι η χώρα μας τότε βυθιζόταν στην οικονομική κρίση. Έτσι, μέσω της εκμετάλλευσης της ΑΟΖ, θα ήταν ευκολότερη και η εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων στην θαλάσσια επιφάνεια γύρω από την Ελλάδα.⁴⁸ Το παραπάνω φάνταζε η καταλληλότερη λύση ώστε να αντιμετωπιστεί μερικώς η οικονομική κρίση.

Όπως φαίνεται και από την παρακάτω εικόνα, καμία από τις διεκδικήσεις για την ΑΟΖ από τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου δεν εντοπίζει με σαφήνεια οποιοδήποτε δικαίωμα στη μία η στην άλλη πλευρά.

⁴⁷ Μάζης Θ.Ιωάννης (2017)Γεωπολιτικά ζητήματα στην Ευρύτερα Μέση Ανατολή και την Μεσόγειο Αθήνα Εκδόσεις Λειμών σελ.184

⁴⁸ *The Dangerous Waters of the Mediterranean* Tzogopoulos, G. N. (2020, 23 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε 22 Δεκεμβρίου 2022 <https://besacenter.org/turkey-greece-mediterranean-danger/>

Εικόνα 2 Διεκδικήσεις χωρών Ανατολικής Μεσογείου αναφορικά με την ΑΟΖ.

Παράλληλα στην εικόνα 3 παρουσιάζονται οι διεκδικήσεις της Τουρκίας.

Εικόνα 3 Διεκδικήσεις της Τουρκίας για την ΑΟΖ

Το σύνθετο του ζητήματος προκύπτει από το γεγονός ότι η Τουρκία ακολουθεί μια άκρως διεκδικητική και, σε ορισμένες περιπτώσεις, προκλητική εξωτερική πολιτική, αφού δεν αναγνωρίζει την ύπαρξη ΑΟΖ στην Κρήτη και στην Κύπρο. Τα παραπάνω έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τους νόμους της UNCLOS, και του

διεθνούς εθιμικού δικαίου, τα οποία αναγνωρίζουν την ύπαρξη ΑΟΖ στα νησιά. Υπό αυτό το πρίσμα, η Τουρκία έχει προχωρήσει σε πολλές ενέργειες που έρχονται σε σύγκρουση με τα Ελληνικά συμφέροντα.⁴⁹

Η κορύφωση της Τουρκικής προκλητικότητας ήταν η συμφωνία που υπογράφηκε το 2019 με Λιβύη, μια συμφωνία που παραβίαζε πλήθος διατάξεων του διεθνούς δικαίου.⁵⁰

Πιο αναλυτικά, στις 27 Νοεμβρίου του 2019 υπογράφηκε το σύμφωνο μεταξύ Ερντογάν και Λιβυκής κυβέρνησης(Φαγέζ Αλ Σαρατζ).Πρόκειται για ένα μνημόνιο συνεργασίας σχετικά με τη θαλάσσια οριοθέτηση, το οποίο όμως παραβιάζει κατάφορα το δίκαιο της θάλασσας, αφού αφενός έθεσε ένα όριο ανάμεσα στις δύο χώρες ίσο με 18,6 ναυτικά μίλια υφαλοκρηπίδας και αφετέρου όριο ΑΟΖ ίσο με 200 ναυτικά μίλια. Με αυτόν τον τρόπο, οριοθετήθηκε από Τουρκία και Λιβύη η περιοχή που βρίσκεται νότια από την Κρήτη, παρόλο που δεν γειτνιάζουν γεωγραφικά με αυτήν. Επιπροσθέτως, με το προαναφερθέν μνημόνιο, δεν υπάρχει η υφαλοκρηπίδα της Ρόδου, της Κάσου και της Κρήτης ενώ υπάρχει Αιγιαλίτιδα Ζώνη 6 μιλίων, παρά το γεγονός της ύπαρξης πολλών Ελληνικών νησιών στην περιοχή.⁵¹

Σε περίπτωση εφαρμογής του μνημονίου Τουρκίας-Λιβύης, θα υπάρξει μια διαχωριστική που θα χωρίζει την ανατολική από τη δυτική Μεσόγειο, και θα υπάρχουν απειλές σχετικά με την θαλάσσια ασφάλεια, και τις υποδομές που σχετίζονται με την ενέργεια. Επιπλέον, το συγκεκριμένο μνημόνιο θα αμφισβητήσει και τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, το οποίο έθεσε εμπάργκο σε όπλα για τη χώρα της Λιβύης.⁵²

⁴⁹ *The Continental Shelf Delimitation Agreement Between Turkey and "TRNC"* Ioannidis, N. (2014, 26 Μαΐου). Ανακτήθηκε 7 Ιανουαρίου 2023 <https://www.ejiltalk.org/the-continental-shelf-delimitation-agreement-between-turkey-and-trnc/>

⁵⁰ Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Turkey and the Government of National Accord-State of Libya on Delimitation of the Maritime Jurisdiction Areas in the Mediterranean. (2019). Ανάκτηση 3 Αυγούστου 2021, από [https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/Turkey_11122019_\(HC\)_MoU_Libya-Delimitation-areas-Mediterranean.pdf](https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/Turkey_11122019_(HC)_MoU_Libya-Delimitation-areas-Mediterranean.pdf)

⁵¹ Κωνσταντίνος Φίλης (2020) Η Ελλάδα στη γειτονιά της-Προκλήσεις ανατροπές, κέρδη και ζημιές σε ένα ευμετάβλητο περιβάλλον Αθήνα, Εκδόσεις Παπαδόπουλος σελ.283-284

⁵² 2011 UN Security Council (UNSC) Resolution 1970

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, το παραπάνω μνημόνιο συνεργασίας αποτελεί μια ακόμα προκλητική και ταυτόχρονα στρατηγική κίνηση από την Τουρκία. Πριν από τη σύναψη της εν λόγω συμφωνίας, η Τουρκική πλευρά ερμήνευε κατά το δοκούν τα νομικά καθεστώτα που είχαν διαμορφωθεί από τις διεθνείς συνθήκες. Παρόλα αυτά με τη συμφωνία αυτή, δημιούργησε μια δική της συνθήκη και ένα νομικό καθεστώς, το οποίο θα επιχειρήσει να επικαλεστεί στο μέλλον για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων της.⁵³

Αξίζει να σημειωθεί, ότι το Τουρκολιβικό μνημόνιο δέχθηκε έντονη κριτική από πολλές χώρες παγκοσμίως όπως για παράδειγμα την Γαλλία, την Αίγυπτο, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα την Κύπρο τις ΗΠΑ και φυσικά την Ελλάδα. Η παγκόσμια κοινότητα θεωρεί ότι παραβιάζεται και το διεθνές δίκαιο και η κυριαρχία των γειτονικών παράκτιων κρατών αναφορικά με τις θαλάσσιες ζώνες.⁵⁴

Άξιο αναφοράς, είναι το γεγονός, ότι κατά το διεθνές δίκαιο της θάλασσας, για να υπάρξει οριοθέτηση, θα πρέπει τα εμπλεκόμενα κράτη να έχουν γειτονικές ακτές, παρακείμενες ή αντικριστές. Η Τουρκία με την Λιβύη απέχουν περίπου 650 χιλιόμετρα, ενώ η απόσταση των ακτών Ελλάδας-Λιβύης είναι περίπου 300.Επομένως, το Τουρκολιβικό μνημόνιο δεν παραβιάζει μόνο το διεθνές δίκαιο, αλλά αντιτίθεται πλήρως και στη γεωγραφία γενικότερα.⁵⁵

2.3 Η απάντηση της Ελλάδας

Στις αρχές του 2020, και πιο συγκεκριμένα τον Μάρτιο, η Τουρκία κατέθεσε στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών έναν χάρτη, στον οποίο καταδείκνυε τα όρια των περιοχών της Ανατολικής Μεσογείου, και υποστήριζε ότι της ανήκουν. Ο συγκεκριμένος χάρτης βασίστηκε στη συμφωνία που αναφέρθηκε παραπάνω με την

⁵³ Συρίγος, Α., & Ντόκος, Θ. (2020).σελ. 57

⁵⁴ Κωνσταντίνος Φίλης (2020) Η Ελλάδα στη γειτονιά της-Προκλήσεις ανατροπές, κέρδη και ζημιές σε ένα ευμετάβλητο περιβάλλον Αθήνα, Εκδόσεις Παπαδόπουλος σελ.289

⁵⁵ Κωνσταντίνος Φίλης (2020) Η Ελλάδα στη γειτονιά της-Προκλήσεις ανατροπές, κέρδη και ζημιές σε ένα ευμετάβλητο περιβάλλον Αθήνα, Εκδόσεις Παπαδόπουλος σελ.283

Λιβύη, στην οποία συμφωνήθηκε και η οριοθέτηση της περιοχής νοτιοανατολικά από την Κρήτη.⁵⁶

Αξίζει να αναφερθεί ότι η Τουρκία από το 2019 και μετά, αναφερόταν στον όρο «γαλάζια πατρίδα», η οποία ήταν μια τεράστια περιοχή που συμπεριλαμβάνει την υφαλοκρηπίδα της Κύπρου, της Καρπάθου, της Κάσου ενώ εκτείνεται τουλάχιστον έως το μισό Αιγαίο. Ο χάρτης της γαλάζιας πατρίδας είναι άκρως επιθετικός, και μαζί με τον χάρτη που κατατέθηκε στον ΟΗΕ, ουσιαστικά αφαιρούν τα δικαιώματα της Ελλάδας στις παράκτιες περιοχές που βρίσκονται απέναντι από τις Τουρκικές ακτές. Συνοπτικά, όριζαν ότι τα νησιά ανεξάρτητα από το μέγεθος τους και τον πληθυσμό τους, δεν θα διέθεταν υφαλοκρηπίδα.⁵⁷

Από τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό ότι η Ελλάδα θα έπρεπε να προχωρήσει σε ενέργειες που θα εξασφάλιζαν την εθνική της κυριαρχία και τα δικαιώματα της στην οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών της. Τον Ιούνιο του 2020, η ελληνική κυβέρνηση αντιδρώντας στο Τουρκολιβυκό σύμφωνο, υπέγραψε διμερή συμφωνία με την Ιταλία, η οποία συμφωνία οριοθετούσε την ΑΟΖ στην πλευρά του Ιονίου. Με την παραπάνω συμφωνία, οι δύο χώρες οριοθέτησαν τις θαλάσσιες ζώνες τους, λαμβάνοντας υπόψιν τους και τον χάρτη σύμφωνα με τον οποίο το 1977 προχώρησαν στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας τους.⁵⁸

Η παραπάνω συμφωνία ουσιαστικά επικύρωσε τη συμφωνία του 1977, αλλά επιπλέον κατέστησε σαφές ότι τόσο η Ελλάδα όσο και η Ιταλία αναγνωρίζουν τις σχετικές διατάξεις για την οριοθέτηση όπως αυτές προβλέπονται από την UNCLOS. Στην συμφωνία του 2020, οι συντεταγμένες που ορίστηκαν, δεν προκαλούσαν καμία

⁵⁶ Παπασταυρίδης, Ε. (2020, Ιούλιος). Οι ελληνοτουρκικές διαφορές στο θαλάσσιο χώρο από την οπτική του διεθνούς δικαίου (Policy Paper #36/2020). Ανάκτηση 10 Σεπτεμβρίου 2021, από ELIAMEP - Hellenic Foundation for European & Foreign Policy: https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2020/07/Policy-paper-36-Papastavridis-9.7_Greek-v2.pdf

⁵⁷ Συρίγος, Α., & Ντόκος, Θ. (2020).σελ. 72

⁵⁸ Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας για την οριοθέτηση των αντίστοιχων Θαλασσίων Ζωνών τους. (2020). Ανάκτηση 12 Απριλίου 2023, από https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=6bddb604-48c0-4571-ab1a-ac1d00e29b01

επιπλοκή σχετικά με την οριοθέτηση ΑΟΖ, με κοντινά κράτη όπως η Μάλτα, η Λιβύη και η Αλβανία.⁵⁹

Με την συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας, ουσιαστικά επεκτάθηκαν και τα δικαιώματα αλιείας αλλά και δόθηκε πρόσβαση στους πόρους της Ανατολικής Μεσογείου.

Επιπροσθέτως, στις 6 Αυγούστου 2020 υπογράφηκε η συμφωνία για την ΑΟΖ μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου σχετικά με την ΑΟΖ, ενώ επικυρώθηκε και από τα δύο κράτη στις 27 και στις 18 του ίδιου μήνα αντίστοιχα.⁶⁰

Αξίζει να αναφερθεί, ότι η Αίγυπτος είχε προχωρήσει σε αντίστοιχες συμφωνίες με την Κύπρο το 2014 και με την Σαουδική Αραβία το 2016.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα αναλυθούν τα άρθρα της συμφωνίας Ελλάδας Αιγύπτου καθώς και το υπόβαθρο αυτής.

⁵⁹ Μαρία Γκαβουνέλη (2020, Οκτώβριος). Οι συμφωνίες οριοθέτησης μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας Ανάκτηση 26 Μαρτίου 2023 από <https://www.researchgate.net/>

⁶⁰ European Parliament. (2020). Turkey: Remodeling the eastern Mediterranean - Conflicting exploration of natural gas reserves. Ανακτήθηκε 10 Μαΐου 2023, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/652048/EPRS_BRI\(2020\)652048_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/652048/EPRS_BRI(2020)652048_EN.pdf)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ

3.1 Το ιστορικό υπόβαθρο της συμφωνίας

Η Ελλάδα με την Αίγυπτο είχαν αρχίσει να διαπραγματεύονται για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών τους ήδη από το 2005. Τότε, για την επίτευξη της συμφωνίας οι επιλογές ήταν οι εξής:

Η πρώτη επιλογή ήταν μέσω διαπραγμάτευσης μια φιλική συμφωνία για την οριοθέτηση ενώ εάν επέφερε καρπούς η διαπραγμάτευση η δεύτερη επιλογή ήταν η προσφυγή σε δικαστήριο η διαιτησία.⁶¹

Οι διαπραγματεύσεις κυλούσαν ομαλά, όμως η γεωγραφική θέση της χώρας μας σε συνδυασμό με την γειτνίαση με την Τουρκία, είχαν ως αποτέλεσμα να ανακύψουν δυσκολίες πολιτικές και νομικές.⁶²

Το βασικότερο από όλα ήταν ότι η Αίγυπτος δεν επιθυμούσε επ' ουδενί να εμπλακεί στην διαμάχη της Ελληνικής με την Τούρκικη πλευρά. Έτσι πρόταξαν την επιλογή να βρεθεί μια λύση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, και έπειτα να προχωρήσει στη σύναψη συμφωνίας επι των οριοθετημένων πλέον ζωνών με κάποια από τις 2 χώρες.

Η εκτίμηση που υπάρχει είναι ότι θα ήταν προτιμότερο να υπάρξει μια προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, και να συντάξουν από κοινού μια τέτοια η Ελλάδα και η Αίγυπτος,⁶³ αφού και οι 2 χώρες από το 2015 και μετά προχώρησαν σε δηλώσεις στις οποίες ανέφεραν ότι δεν αποδέχονται το μέρος XV του άρθρου 98 της UNLCOS. Ωστόσο κάτι τέτοιο, θα έπρεπε να γίνει από κοινού από τις δύο χώρες.⁶⁴

Επιπροσθέτως, και εκ του αποτελέσματος φαίνεται ότι καλώς δεν έγινε η προσφυγή, αφού οι διαδικασίες θα διαρκούσαν τουλάχιστον μια 5ετία, και μέσα σε αυτήν την

⁶¹ Κωνσταντίνος Φίλης (2020) Η Ελλάδα στη γειτονιά της-Προκλήσεις ανατροπές, κέρδη και ζημιές σε ένα ευμετάβλητο περιβάλλον Αθήνα, Εκδόσεις Παπαδόπουλος σελ.294

⁶² Yiallourides, C. (2020, 08 25). Part I: Some Observations on the Agreement between Greece and Egypt on the Delimitation of the Exclusive Economic Zone. Ανάκτηση 27 Φεβρουαρίου 2023 από <https://www.ejiltalk.org/18969-2/>

⁶³ Yiallourides, C. (2020, 08 25).). Part I: Some Observations on the Agreement between Greece and Egypt on the Delimitation of the Exclusive Economic Zone. Ανάκτηση 27 Φεβρουαρίου 2023 από <https://www.ejiltalk.org/18969-2/>

⁶⁴ Η προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης απαιτεί την σύμπραξη αμφοτέρων των κρατών που διαφωνούν, και δεν είναι δυνατή η προσφυγή μόνο του ενός μέρους

πενταετία, η Τουρκία προχώρησε στο σύμφωνο με την Λιβύη. Ως εκ τούτου, η Ελλάδα έπρεπε να αντιδράσει άμεσα.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι από την πλευρά της Λιβύης υποστηρίζεται ότι το Τουρκολιβικό σύμφωνο δεν έχει επίδραση σε τρίτα μέρη, ωστόσο παραβλέπονται τα Ελληνικά νησιά και επίσης το σχέδιο εξερεύνησης για πηγές ενέργειας στις περιοχές που είχαν οριστεί από το μνημόνιο σε συνδυασμό με τον φόβο που εγκυμονούσε για την εφαρμογή του εν λόγω συμφώνου, ουσιαστικά βοήθησαν στην επίσπευση των διαδικασιών προκειμένου να υπάρξει οριστική συμφωνία με την Αίγυπτο.⁶⁵

Επομένως, η Ελλάδα και η Αίγυπτος σύναψαν την συμφωνία της οριοθέτησης των ζωνών ανάμεσα στις δύο χώρες. Η εν λόγω συμφωνία, υπεγράφη στις 7 Αυγούστου του 2020.

Ο Νίκος Δένδιας που ήταν τότε υπουργός εξωτερικών επισήμανε ότι πρόκειται για μια ιστορική μέρα αφού επιτεύχθηκε μια υποδειγματική συμφωνία ανάμεσα στις 2 χώρες και με αυτήν κατοχυρώνονται τα δικαιώματα των νησιών στην οριοθέτηση ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας, όπως προβλέπεται και από την UNCLOS. Αντίστοιχα και ο Αιγύπτιος ομόλογος του, επισήμανε ότι η συμφωνία ανοίγει τον δρόμο της βέλτιστης αξιοποίησης των πόρων που υπάρχουν εντός της ΑΟΖ, και φυσικά στα μεγάλα αποθέματα φυσικού αερίου και πετρελαίου.⁶⁶

Η συμφωνία Ελλάδας Αιγύπτου είναι μια διμερής συνθήκη, που παράγει νομική δεσμευτικότητα για τα μέλη της. Μια διμερής σύμβαση διεθνούς δικαίου, επίσης γνωστή απλώς ως διμερής συνθήκη ή συμφωνία, είναι μια νομική συμφωνία μεταξύ δύο κυρίαρχων κρατών. Το εάν μια διμερής σύμβαση διεθνούς δικαίου είναι δεσμευτική εξαρτάται από την πρόθεση των μερών και τις ειδικές διατάξεις που περιγράφονται στην ίδια τη συνθήκη. Γενικά, όταν δύο χώρες συνάπτουν διμερή συνθήκη, το κάνουν με σκοπό να δημιουργήσουν νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις για τον εαυτό τους. Αυτό σημαίνει ότι και τα δύο μέρη αναμένεται να τηρήσουν τους όρους

⁶⁵ Yiallourides, C. (2020, 08 25).). Part I: Some Observations on the Agreement between Greece and Egypt on the Delimitation of the Exclusive Economic Zone. Ανάκτηση 27 Φεβρουαρίου 2023 από <https://www.ejiltalk.org/18969-2/>

⁶⁶ Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου για την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης μεταξύ των δύο Κρατών (ΦΕΚ 164 Α'/28.08.2020). (2020). Ανάκτηση 5 Μαρτίου 2022 , από https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=7927de9f-ef56-450c-8652-ac1d00ef28a2

και τις διατάξεις της συνθήκης μόλις τεθεί σε ισχύ. Για να γίνει μια διεθνής συνθήκη εσωτερικό δίκαιο των κρατών, πρέπει να πραγματοποιηθούν οι εξής ενέργειες:⁶⁷

- 1) Υπογραφή
- 2) Κύρωση στο εθνικό κοινοβούλιο
- 3) Επικύρωση.

3.2 Γεωπολιτικό πλαίσιο της συμφωνίας

Αν και αυτή η συμφωνία μπορεί να εμφανίζεται φαινομενικά ως απλώς μια ακόμη συμφωνία οριοθέτησης της ΑΟΖ μεταξύ γειτονικών ναυτιλιακών εθνών, έχει σημαντικές επιπτώσεις για την Ελλάδα. Κατά κύριο λόγο, διασφαλίζει την άσκηση κυριαρχικών δικαιωμάτων και δικαιοδοσίας από την Ελλάδα, παρέχοντας στην Ελλάδα, σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), την εξουσία να συνεχίσει ενέργειες για την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της ΑΟΖ της. Επιπλέον, αυτή η συμφωνία οριοθέτησης χρησιμεύει ως ανασταλτικός παράγοντας για τη διεκδικητική εξωτερική πολιτική της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο.⁶⁸ Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι η διαδικασία επίτευξης αυτής της συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου ήταν ένα αξιόλογο εγχείρημα, που διήρκεσε περίπου 11 χρόνια διαπραγματεύσεων. Διάφοροι παράγοντες συνέβαλαν σε αυτό το εκτεταμένο χρονοδιάγραμμα, όπως ο καθορισμός της μεθόδου οριοθέτησης, η σημασία που αποδίδεται στα ελληνικά νησιά στην οριοθέτηση της ΑΟΖ και οι προσπάθειες της Τουρκίας να εμποδίσει τις ελληνοαιγυπτιακές διαπραγματεύσεις, σε μεγάλο βαθμό λόγω της ιστορικής της σχέσης με την Αίγυπτο μέχρι το 2013. που δεν έχει υπογράψει την UNCLOS, διατηρεί στάση απορρίπτοντας την εφαρμογή του Δικαίου της Θάλασσας τόσο στο Αιγαίο όσο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Η θέση της Τουρκίας αμφισβητεί το άρθρο 121 της UNCLOS υποστηρίζοντας ότι τα νησιά δεν

⁶⁷ Εμμανουήλ Ρούκουνας(2021) Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο Αθήνα Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη 2021 σελ.82-83

⁶⁸ Koukakis, G. (2022). The 2020 Exclusive Economic Zone Delimitation Agreement Between Greece and Egypt. "HERMES" Institute for Foreign Affairs, Security & Geoeconomy. Ανάκτηση 1 Αυγούστου 2023 από <https://www.researchgate.net/>

δημιουργούν θαλάσσιες ζώνες και υποστηρίζει ότι τα ελληνικά νησιά στην Ανατολική Μεσόγειο δεν επηρεάζουν τα θαλάσσια σύνορα.⁶⁹

Επιπλέον, η Μεγάλη Εθνοσυνέλευση της Τουρκίας εξουσιοδότησε την κυβέρνηση να κηρύξει πόλεμο (casus belli) στην Ελλάδα ως απάντηση σε οποιαδήποτε επέκταση των χωρικών υδάτων της Ελλάδας από 6 σε 12 ναυτικά μίλια - κυριαρχικό δικαίωμα που αναγνωρίζεται από την UNCLOS και ασκείται από πολλά θαλάσσια κράτη παγκοσμίως. Οι ενέργειες της Τουρκίας, συμπεριλαμβανομένης της παρουσίασης χαρτών που περιγράφουν την επιθυμητή οριοθέτηση της ΑΟΖ με διάφορα έθνη της Ανατολικής Μεσογείου, προκάλεσαν ανησυχίες σχετικά με πιθανές παραβιάσεις των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Κύπρου και της Ελλάδας. Η δέσμευση της Αιγύπτου στο διεθνές δίκαιο ήταν εμφανής στην άρνησή της να υπογράψει μια συμφωνία που θα είχε καταπατήσει τις ΑΟΖ της Κύπρου και της Ελλάδας. Ο Πρέσβης της Αιγύπτου στην Κύπρο, Μάι Τάχα Μοχάμεντ, εξέφρασε επίσης τη στήριξή του στην Κύπρο για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων της έναντι των παράνομων ενεργειών της Τουρκίας⁷⁰⁷¹

Ένα άλλο επίμαχο ζήτημα ήταν το Μνημόνιο Συνεννόησης που υπεγράφη από την Τουρκία και την Κυβέρνηση Εθνικής Συμφωνίας-Κράτος της Λιβύης στις 27 Νοεμβρίου 2019. Το μνημόνιο αυτό χρησίμευσε ως συμφωνία οριοθέτησης της ΑΟΖ μεταξύ των δύο χωρών, παρακάμπτοντας τις διατάξεις της UNCLOS και παραβλέποντας τις ΑΟΖ των ελληνικών νησιών στα Δωδεκάνησα και την Κρήτη. Η Ελλάδα, η Κύπρος και η Αίγυπτος απέρριψαν αυτό το μνημόνιο, υποστηρίζοντας ότι παραβίαζε το UNCLOS και δεν είχε έγκριση από τη Βουλή των Αντιπροσώπων της Λιβύης. Επιπλέον, η Ελλάδα συμμετείχε σε προηγούμενες διαπραγματεύσεις για την οριοθέτηση της ΑΟΖ με τη Λιβύη, αλλά η Αίγυπτος απαίτησε από την Ελλάδα να αναγνωρίσει τον Κόλπο της Σίδρας ως αιγυπτιακά εσωτερικά ύδατα και να υποβαθμίσει τη σημασία του ελληνικού νησιού της Γαύδου, που βρίσκεται νότια της Κρήτης. Η Ελλάδα απέρριψε αυτές τις προτάσεις σύμφωνα με τις διατάξεις της

⁶⁹ Ανδρέας Στεργίου(2023) *Η ελληνοτουρκική διένεξη στο Αιγαίο-Αντίσταση στο μέλλον* Αθήνα Εκδόσεις Κριτική σελ.123

⁷⁰ UNCLOS and the Delimitation of Maritime Zones in the Eastern Mediterranean. Grigoriadis, I. N., & Belke, L. T. (2020, 17 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε 26 Νοεμβρίου 2022, από ELIAMEP - Hellenic Foundation for European & Foreign Policy - Επίσημη Ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3ptGRZa>

⁷¹ Koukakis, G. (2022). The 2020 Exclusive Economic Zone Delimitation Agreement Between Greece and Egypt. "HERMES" Institute for Foreign Affairs, Security & Geoeconomy. Ανάκτηση 1 Αυγούστου 2023 από <https://www.researchgate.net/>

UNCLOS. Ωστόσο, στις 6 Αυγούστου 2020, περίπου οκτώ μήνες μετά την υπογραφή του Μνημονίου, η Ελλάδα και η Αίγυπτος κατέληξαν με επιτυχία σε Συμφωνία σχετικά με τη μερική οριοθέτησή τους στην ΑΟΖ. Εν κατακλείδι, η διμερής συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου για την οριοθέτηση της ΑΟΖ έχει σημαντική νομική και γεωπολιτική σημασία, αντικατοπτρίζοντας την περίπλοκη δυναμική και τις διαπραγματεύσεις γύρω από τα θαλάσσια σύνορα και τα δικαιώματα πόρων στην Ανατολική Μεσόγειο⁷²

3.3 Προοίμιο της συμφωνίας

Το προοίμιο της συμφωνίας Ελλάδας-Αιγύπτου αναγνωρίζει τη σημασία και την εφαρμογή του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και της UNCLOS (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας). Υπογραμμίζει συγκεκριμένα τις αρχές της καλής γειτονίας, της συνεργασίας και της καλής πίστης. Το προοίμιο υπογραμμίζει ότι κάθε συμβαλλόμενο μέρος πρέπει να ασκήσει τα κυριαρχικά του δικαιώματα και τη δικαιοδοσία του σύμφωνα με την UNCLOS, μια συνθήκη την οποία έχουν υπογράψει τόσο η Ελλάδα όσο και η Αίγυπτος. Η UNCLOS ορίζει ότι μια συμφωνία βασισμένη στο διεθνές δίκαιο μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατών είναι η κύρια μέθοδος για την οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων, συμπεριλαμβανομένων αυτών της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) και της υφαλοκρηπίδας (όπως περιγράφεται στο άρθρο 74 παράγραφος 1 και το άρθρο 83 παράγραφος 1) της UNCLOS). Ωστόσο, η UNCLOS δεν ορίζει συγκεκριμένη μέθοδο για τον καθορισμό αυτών των ορίων. Απαιτεί απλώς η οριοθέτηση να οδηγεί σε μια «δίκαιη λύση». Κατά συνέπεια, μια συνθήκη οριοθέτησης που συνάπτεται με μέσα που βασίζονται στη συναίνεση, με ελεύθερα διαπραγματεύσιμα μέσα είναι εγγενώς σύμφωνη με το διεθνές δίκαιο, σύμφωνα με τα άρθρα 74 παράγραφος 1 και 83 παράγραφος 1 της UNCLOS.⁷³

Παρακάτω θα αναλυθούν τα κυριότερα σημεία της συμφωνίας.

⁷² Κωνσταντίνος Φίλης (2020) Η Ελλάδα στη γειτονιά της-Προκλήσεις ανατροπές, κέρδη και ζημιές σε ένα ευμετάβλητο περιβάλλον Αθήνα, Εκδόσεις Παπαδόπουλος σελ.294

⁷³ *Yiallourides, C. (2020). The Aegean Sea Maritime Delimitation Dispute. In: C Yiallourides, Maritime Disputes and International Law: Disputed Waters and Seabed Resources in Asia and Europe, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3517237>*

3.4 Τα άρθρα της συμφωνίας και η ανάλυση τους

3.4.1 Άρθρα 1 και 2

Άρθρο 1:

«(α) Με την παρούσα Συμφωνία ορίζεται μερική θαλάσσια οριοθετική γραμμή μεταξύ των δυο Μερών. Η ολοκλήρωση της οριοθέτησης θα λάβει χώρα, όπου αρμόζει, μέσω διαβουλεύσεων μεταξύ των δυο Μερών πέραν του σημείου (Α) και του σημείου (Ε), σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

(β) Η μερική οριοθετική γραμμή μεταξύ της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης του κάθε Μέρους καθορίζεται από τα σημεία (Α Ανατολικά) έως (Ε Δυτικά), σύμφωνα με την λίστα των γεωγραφικών συντεταγμένων που επισυνάπτονται στο παρόν ως Παράρτημα Ι, που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσας Συμφωνίας. Το τμήμα της οριοθετικής γραμμής μεταξύ της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης του καθενός από τα δυο Μέρη από το σημείο (Α Ανατολικά) και το σημείο (Ε Δυτικά) είναι δεσμευτικό και οριστικό.

(γ) Η οριοθετική γραμμή, όπως καθορίζεται στην παράγραφο Ι(β) ανωτέρω, εμφανίζεται γραφικά στον Υδρογραφικό Χάρτη που επισυνάπτεται ως Παράρτημα ΙΙ και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Συμφωνίας.

(δ) Οι γεωγραφικές συντεταγμένες του σημείου (Α) μπορεί να αναθεωρηθούν προς τα Ανατολικά και του σημείου (Ε) προς τα Δυτικά, με συμφωνία μεταξύ των δυο Μερών, σε περίπτωση μελλοντικής οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με άλλα ενδιαφερόμενα γειτονικά κράτη, υπό την προϋπόθεση ότι η αναθεώρηση περιορίζεται στην περίπτωση αυτή στο σημείο (Α) προεκτεινόμενο προς τα Ανατολικά και στο σημείο (Ε) προεκτεινόμενο προς τα Δυτικά.

(ε) Μη θιγομένης της διάταξης του Άρθρου Ι (δ), εάν οιοδήποτε από τα δυο Μέρη διεξάγει διαπραγματεύσεις με σκοπό την οριοθέτηση της Αποκλειστικής του Οικονομικής Ζώνης με άλλο Κράτος που μοιράζεται με τα δυο Μέρη τις θαλάσσιες ζώνες τους, το Μέρος αυτό, προτού καταλήξει σε τελική συμφωνία με το τρίτο κράτος, θα ενημερώσει και θα διαβουλευθεί με το άλλο Μέρος.»

Στο πρώτο άρθρο της Συμφωνίας, καθορίζεται μερική οριοθετική γραμμή, η οποία θα ολοκληρωθεί σε δεύτερο χρόνο. Όπως φαίνεται από το κείμενο και τα δικαιολογητικά έγγραφα της Συμφωνίας που κατατέθηκαν στον ΟΗΕ, σε αυτά περιλαμβάνονταν χάρτης με τα σημεία που αφορούσαν την οριοθετική γραμμή. Υπάρχει πρόβλεψη ότι τα μέρη μπορούν να επεκτείνουν τη γραμμή προς ανατολάς ή προς δυσμάς, ενώ θα πρέπει να ενημερώσουν το ένα το άλλο αν πρόκειται να συμβληθούν με τρίτο κράτος που

μοιράζεται οποιοδήποτε τμήμα της θαλάσσιας ζώνης του με την Ελλάδα ή την Αίγυπτο.⁷⁴

Λίστα Γεωγραφικών Συντεταγμένων (WGS84)		Σημείο
Γεωγραφικό Πλάτος	Γεωγραφικό Μήκος	
33-53-05.00 N	027-59-02.00 E	A
33-41-56.41 N	027-30-42.47 E	B
33-35-24.09 N	026-49-34.27 E	C
33-30-26.24 N	026-27-35.54 E	D
33-24-56.14 N	026-00-00 E	E

Εικόνα 4 Λίστα συντεταγμένων που βρίσκεται συνημμένη στη Συμφωνία, ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις A και E, που αποτελούν τα όρια της μερικής οριοθέτησης.

Η συμφωνία Ελλάδας-Αιγύπτου μοιάζει πολύ με προηγούμενες συμφωνίες οριοθέτησης στην Ανατολική Μεσόγειο Θάλασσα, όπως αυτές που αφορούν την Κύπρο και την Αίγυπτο, τον Λίβανο ή το Ισραήλ. Όπως υποδεικνύεται από τον τίτλο της, η συμφωνία αυτή αφορά συγκεκριμένα την «οριοθέτηση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης» και δεν αναφέρεται στο καθεστώς της υφαλοκρηπίδας. Αυτή η παράλειψη μπορεί να οφείλεται στο ότι τα εμπλεκόμενα μέρη κατανόησαν ότι η ΑΟΖ περιλαμβάνει εγγενώς κυριαρχικά δικαιώματα και δικαιοδοσία στην υφαλοκρηπίδα. Ενώ αυτές οι δύο ζώνες είναι διακριτές, μοιράζονται παρόμοια όρια και ουσιαστικά δικαιώματα εντός του ορίου των 200 ναυτικών μιλίων. Κατά συνέπεια, τα διεθνή νομικά προηγούμενα και οι πρακτικές των κρατών υποδηλώνουν μια αυξανόμενη τάση προς μια ενιαία οριακή γραμμή τόσο για την ΑΟΖ όσο και για την υφαλοκρηπίδα εντός του ορίου των 200 ναυτικών μιλίων⁷⁵

⁷⁴ UN Treaties (2020). No. 56237: Greece and Egypt: Agreement between the Government of the Hellenic Republic and the Government of the Arab Republic of Egypt on the delimitation of the exclusive economic zone between the two countries (with annex and map). Cairo, 6 August 2020, Ανάκτηση 19 Ιουνίου 2023 από <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/No%20Volume/56237/Part/I-56237-080000028058a22f.pdf>.

⁷⁵ C Yiallourides The Aegean Sea Maritime Delimitation Dispute. In:; Maritime Disputes and International Law: Disputed Waters and Seabed Resources in Asia and Europe Ανακτήθηκε 27 Φεβρουαρίου 2023 από, <https://ssrn.com/abstract=3517237>

Άρθρο 2:

«Σε περίπτωση που υπάρχουν φυσικοί πόροι, συμπεριλαμβανομένης της λεκάνης υδρογονανθράκων, οι οποίοι εκτείνονται από την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη ενός Μέρους στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη του άλλου Μέρους, τα δύο Μέρη θα συνεργασθούν προκειμένου να επιτύχουν συμφωνία ως προς τους τρόπους εκμετάλλευσης αυτών των πόρων.»

Το δεύτερο σημείο κριτικής είναι αυτό που αφορά τα ελληνικά νησιά και το αν και κατά πόσο αναγνωρίζεται ότι έχουν δική τους ΑΟΖ, όπως υποστηρίζει η πάγια ελληνική θέση. Το ζήτημα των νησιών στην οριοθέτηση των Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών (ΑΟΖ) βάσει της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) είναι ένα περίπλοκο και συχνά επίμαχο θέμα. Η UNCLOS, η οποία έχει επικυρωθεί από τη συντριπτική πλειοψηφία των κρατών, δεν παρέχει μια ενιαία προδιαγεγραμμένη μέθοδο για την οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων μεταξύ γειτονικών ή απέναντι κρατών. Αντίθετα, επιτρέπει την ευελιξία στον καθορισμό αυτών των ορίων, με αποτέλεσμα διάφορες προσεγγίσεις να έχουν κατά καιρούς γίνει επιτρεπτές μέσω δικαστικών αποφάσεων, διμερών συμφωνιών και κρατικών πρακτικών. Μια ευρέως αποδεκτή προσέγγιση οριοθέτησης, γνωστή ως προσέγγιση οριοθέτησης τριών σταδίων (ή μέσης γραμμής), είναι και αυτή που αποδέχονται τα περισσότερα κράτη.⁷⁷ Αυτή η προσέγγιση περιλαμβάνει τη χάραξη μιας γραμμής ίσης απόστασης από τα πλησιέστερα σημεία βάσης δύο γειτονικών ή απέναντι καταστάσεων, η οποία στη συνέχεια προσαρμόζεται με γνώμονα τη δίκαιη κατανομή του χώρου στα δύο κράτη. Αυτή η μέθοδος έχει υιοθετηθεί και εφαρμοστεί από το Διεθνές Δικαστήριο της Δικαιοσύνης (ICJ), το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας (ITLOS) και πολλά διαιτητικά δικαστήρια που λειτουργούν στο πλαίσιο της UNCLOS.

Τα επόμενα άρθρα της Συμφωνίας αφορούν κυρίως τα τυπικά στοιχεία της διμερούς συνθήκης.

⁷⁷ Ροζάκης, Χ. (1988). *Οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις 1923 – 1987*. Αθήνα: ΓΝΩΣΗ. Σελ.239

3.4.2 Άρθρα 3,4,5

Άρθρο 3:

«Κάθε διαφορά που προκύπτει από την ερμηνεία ή εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας θα επιλύεται μέσω της διπλωματικής οδού σε πνεύμα κατανόησης και συνεργασίας.»

Άρθρο 4:

«1. Η παρούσα Συμφωνία δεν υπόκειται σε καταγγελία, απόσυρση ή αναστολή για κανένα λόγο.»

Στο άρθρο 3, προβλέπεται ο τρόπος επίλυσης διαφορών. Οι δύο πλευρές συμφωνούν ότι για κάθε ανακύπτουσα διαφορά σχετικά με την ερμηνεία ή το πλαίσιο εφαρμογής της Συνθήκης θα ακολουθεί επίλυση δια της διπλωματικής οδού. Στο άρθρο 4, αποκλείεται η καταγγελία, η απόσυρση ή η αναστολή της Συμφωνίας, ενώ κατοχυρώνεται ότι τροποποίησή της μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο με τη νέα συμφωνία των συμβαλλομένων μερών.⁷⁸

Άρθρο 5:

(α) Η παρούσα Συμφωνία υπόκειται σε επικύρωση σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες καθενός από τα δυο Μέρη.

(β) Η παρούσα Συμφωνία τίθεται σε ισχύ την ημερομηνία ανταλλαγής των οργάνων επικυρώσεως από τα δυο Μέρη.

Το άρθρο 5 έχει ίσως μεγαλύτερο ενδιαφέρον, γιατί περιγράφει τη διαδικασία ένταξης της συμφωνίας στα εθνικά δίκαια των κρατών. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι κάθε κράτος θα πρέπει να επικυρώσει τη συμφωνία, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις του Συντάγματός του, που ρυθμίζουν τη συγκεκριμένη διαδικασία. Το χρονικό πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας τίθεται από τη στιγμή της επικύρωσής της και μετά, αφού

⁷⁸ UN Treaties (2020). No. 56237

τα κράτη ανταλλάξουν τα όργανα επικύρωσης.⁷⁹ Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ελλάδος (άρ. 28 παρ. 1⁸⁰), οι διεθνείς συμφωνίες που έχει υπογράψει η χώρα ισοδυναμούν με κανόνες δικαίου αυξημένης τυπικής ισχύος και συνεπώς εντάσσονται στο εθνικό δίκαιο/⁸¹

⁷⁹ *UN Treaties (2020). No. 56237*

⁸⁰ Άρθρο 28: (Κανόνες του διεθνούς δικαίου και διεθνείς οργανισμοί)
Οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Η εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συμβάσεων στους αλλοδαπούς τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.

⁸¹ Αντώνης Μ. Παντελής, (2019). Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, 4η έκδοση, εμπλουτισμένη. Αθήνα: Λιβάνη σελ.417-418

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ

4.1 Αρνητικά της συμφωνίας

Η συμφωνία μεταξύ Ελλάδας Αιγύπτου, αποτελεί μια ηχηρή απάντηση στο Τουρκολιβυκό μνημόνιο, ενώ όπως ανέφεραν με την υπογραφή οι ηγέτες των δύο χωρών, αποτελεί ένα νέο βήμα για τις διμερείς σχέσεις Ελλάδας και Αιγύπτου. Και για τις δύο χώρες η οριοθέτηση, πρόκειται να αποτελέσει την απαραίτητη στρατηγικών σχέσεων ενώ παράλληλα αποτελεί και ένα αντίβαρο στις δραστηριότητες και επιδιώξεις που έχει η Τουρκία για τον χώρο της Ανατολικής Μεσογείου. Επιπλέον, με τη συμφωνία, ανοίγει ο δρόμος για την εκμετάλλευση των πηγών ενέργειας.⁸² Παρόλα αυτά θα επιχειρηθεί μια κριτική επισκόπηση, αναφορικά με το περιεχόμενο και τα σημεία που χρίζουν σχολιασμού.

Αφενός, στη συμφωνία δεν γίνεται λόγος πουθενά για τον κανόνα της ίσης απόστασης και μέσης γραμμής καθώς και στην πλήρη επήρεια που έχουν τα νησιά. Γίνεται μια γενική αναφορά στις διατάξεις της UNCLOS σε αντίθεση με τη συμφωνία μεταξύ Αιγύπτου και Κύπρου, το παραπάνω αναφέρεται στο άρθρο 1.

Πιο αναλυτικά, όπως προκύπτει από τις συντεταγμένες, δεν υπάρχει αναφορά για το διάστημα ανάμεσα στον 28° και 32° παράλληλο. Στο συγκεκριμένο διάστημα υπάρχουν οι περισσότερες διεκδικήσεις της Τουρκικής Πλευράς.⁸³ Το παραπάνω, κρίνεται άκρως επιζήμιο για την χώρα μας, αφού ουσιαστικά μέσω της συμφωνίας δεν αναγνωρίζονται τα πλήρη δικαιώματα κάποιων νησιών όπως η Ρόδος, η Κάσος και η Κρήτη⁸⁴. Έτσι, παρόλο που πάγια θέση της χώρας μας όλα αυτά τα χρόνια αποτελεί, ότι τα νησιά δύνανται να έχουν δική τους ΑΟΖ, στη συμφωνία παρατηρείται ότι υπάρχει η αρχή της αναλογικότητας, η οποία είναι η πάγια προσέγγιση της Τουρκίας, ενώ δυνητικά μπορεί να οδηγήσει και στην εγκατάλειψη της θέσης της Ελλάδας περί της αρχής της μέσης γραμμής και ίσων αποστάσεων. Επιπλέον υποστηρίζεται ότι η Ελληνική πλευρά απέδωσε μόνη της την επήρεια 90% ΑΟΖ στην Κρήτη και 80% σε Ρόδο και Κάσο. Το

⁸² Βενιζέλος, Ε. (2020, 9 Αυγούστου). *Οριοθετημένος διάλογος για την οριοθέτηση*.

Ανάκτηση 13 Ιουλίου 2022, από Η Καθημερινή:

<https://www.kathimerini.gr/politics/1091347/arthro-ey-venizeloy-stin-k-oriothetimenos-dialogos-giatin-oriothetisi/>

⁸³ Βενιζέλος, Ε. (2020) Οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών και ελληνοτουρκικές σχέσεις Αθήνα Εκδόσεις Παπαδόπουλος 2020 σελ.242-244

⁸⁴ *Αυτά είναι τα μελανά σημεία της συμφωνίας Ελλάδας - Αιγύπτου για την ΑΟΖ*. (2020, 7 Αυγούστου). Ανάκτηση 17 Ιουλίου 2022, από <https://www.documentonews.gr/article/ayta-einai-tamelana-shmeia-ths-symfwnias-elladas-aigyptoy-gia-thn-aoz-pdf>

ότι δεν περιλαμβάνεται ο 28^{ος} μεσημβρινός ανατολικότερα, δίνει στην Τουρκία το δικαίωμα να υποστηρίξει τις θέσεις της, αφού ουσιαστικά Ελλάδα και Αίγυπτος συναινούν με την πλήρη επήρεια ΑΟΖ αλλά στη συμφωνία τους εφαρμόζεται η αρχή της αναλογικότητας.⁸⁵

Επιπλέον, αξίζει να τονίσουμε την ιδιαίτερη σημασία της Συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας και Αίγυπτου, διότι οριοθετήθηκαν οι θαλάσσιες ζώνες των δύο χωρών. Υπάρχει η γενική πρόβλεψη στο άρθρο 1^Α ότι δεν υπάρχει δεδομένο προσδιορισθέν σημείο. Αντιθέτως, η πρόβλεψη που συναντάται στο άρθρο 1δ, υπάρχει πιθανότητα να θεωρηθούν δεδομένοι οι τούρκικοι ισχυρισμοί(ενδεχόμενων διεκδικήσεων)σχετικά με το σημείο ανατολικά του 28^{ου} μεσημβρινού. Τα βασικά κριτήρια της συμφωνίας, ήταν η πρόνοια του δικαίου της θάλασσας και κυρίως το δικαίωμα των νησιών σε θαλάσσιες ζώνες. Φυσικά το άρθρο 1 της συμφωνίας, και ειδικότερα το άρθρο 1^α της συμφωνίας στο οποίο αναφέρεται ότι *«Η ολοκλήρωση της οριοθέτησης θα λάβει χώρα, όπου αρμόζει, μέσω διαβουλεύσεων μεταξύ των δυο Μερών πέραν του σημείου (Α) και του σημείου (Ε) σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο»*. Ωστόσο, σε συνδυασμό με το άρθρο 1δ, οι γεωγραφικές συνταγμένες στο σημείο Ε που προεκτείνονται προς τα δυτικά, και στο σημείο Α που προεκτείνονται στα ανατολικά, δύνανται να αναθεωρηθούν με μελλοντική συμφωνία, ανάμεσα στις δύο χώρες(Ελλάδα Αίγυπτο), εάν και εφόσον υπάρξει ενδιαφέρον από άλλα γειτονικά κράτη. Αυτό πρακτικά μπορεί να σημαίνει εκ νέου διαμόρφωση τριεθνών σημείων με την Λιβύη δυτικά και την Τουρκία ανατολικά αντίστοιχα, με την προϋπόθεση ότι η Ελλάδα ή η Αίγυπτος θα αξιώσουν νέα οριοθέτηση. Ύστερα από τα προαναφερθέντα, ανακύπτει σαφέστατα προβληματισμός, αφού από τα εδάφια δ και ε του πρώτου άρθρου της συμφωνίας για πιθανή μελλοντική συμφωνία Αιγύπτου-Τουρκίας για την οριοθέτηση ανατολικότερα του 28^{ου} Μεσημβρινού.⁸⁶ Ο συγκεκριμένος προβληματισμός, έγκειται στο γεγονός ότι η πλευρά της Αιγύπτου φέρει την υποχρέωση να ενημερώσει και να διαβουλευθεί με την Ελληνική πλευρά, χωρίς ωστόσο να είναι υποχρεωμένη στη συγκατάθεση της Ελλάδας εφόσον δεν διαταραχθούν οι γεωγραφικές συντεταγμένες στο σημείο Α.

⁸⁵ Αργυριάδης, Α. (2021). Ελλάδα – Αίγυπτος: Πλήρης οριοθέτηση ΑΟΖ και η "διπλωματία των αγωγών". Ανακτήθηκε 19 Ιουλίου 2023, από https://www.huffingtonpost.gr/entry/ellada-aiyptos-pleres-oriothetese-aoz-kai-e-diplomatia-tonayoyon_gr_6051ae34c5b605256ebf52e8

⁸⁶ Βενιζέλος,Ε,(2020)Οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών και ελληνοτουρκικές σχέσεις σελ.243

Μία άλλη πτυχή της συμφωνίας που αξίζει να σχολιαστεί είναι το άρθρο 3 το οποίο ορίζει την διπλωματική οδό «σε πνεύμα κατανόησης και συνεργασίας» για διαφορές που μπορεί να προκύψουν κατά την ερμηνεία της αλλά και κατά την εφαρμογή της. Το γεγονός δηλαδή, ότι δεν ορίζεται η ρήτρα προσφυγής σε διαιτησία η στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης εν αντιθέσει τόσο με τη συμφωνία Ελλάδας Ιταλίας(άρθρο 4) όσο και με την συμφωνία Αιγύπτου Κύπρου. Υπό αυτό το πρίσμα, η μη ύπαρξη πρόβλεψης διαφορών ανάμεσα στις δύο χώρες, μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στην Ελλάδα αφού διαχρονικά η χώρα μας δίνει μεγάλη βαρύτητα στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης όταν δεν συμφωνείται η οριοθέτηση.⁸⁷

Τέλος μια από τις κριτικές που ασκήθηκε στην Ελλάδα από την τουρκική πλευρά είναι ότι στην πραγματικότητα συμφώνησε σε οριοθέτηση μέσης γραμμής που συμφέρει περισσότερο την Αίγυπτο, συνεπώς δεν ακολούθησε με συνέπεια το πάγιο επιχείρημά της για την ΑΟΖ των νησιών.⁸⁸Είναι αληθές ότι η μέση γραμμή έχει χαραχθεί ώστε να προβαίνει ένα αποτέλεσμα 9:11 υπέρ της Αιγύπτου. Εντούτοις, όπως έχει υπογραμμιστεί και από τον Συρίγο (2020), η Ελλάδα προσπαθούσε ήδη από το 2005 να έρθει σε κάποια συμφωνία με την Αίγυπτο και όταν τελικά το κατόρθωσε το 2020, θεωρήθηκε επιβεβλημένη η ταχεία επίτευξη της συμφωνίας αυτής, καθώς είχε ήδη υπογραφεί το Τουρκολιβυκό μνημόνιο, το οποίο παρά την αμφίβολη νομική του ισχύ καθιστούσε τη δράση της Ελλάδας επιβεβλημένη.⁸⁹

4.2 Μελλοντικές προοπτικές μετά την συμφωνία

Με την πάροδο των χρόνων οι εξελίξεις στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο έχουν δείξει ότι η Ελλάδα έχει μειονεκτική θέση αναφορικά τόσο με θέματα της εθνικής ασφάλειας της όσο και με την εκπλήρωση των συμφερόντων της εντός των συνόρων της. Υπάρχει μια διαρκής ένταση η οποία προκύπτει αφενός από την επιθετική τουρκική εξωτερική πολιτική και αφετέρου από τους συσχετισμούς αλληλεπίδρασης δυνάμεων λόγω του

⁸⁷ Βενιζέλος,Ε,(2020)Οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών και ελληνοτουρκικές σχέσεις σελ. 205

⁸⁸ Lika, I. (2020). The Greece-Egypt maritime agreement and its implications for the Greek-Turkish issue in the Eastern Mediterranean. No. 67, August 2020. SETA Analysis,Ανακτήθηκε 17 Αυγούστου 2023 από:<https://setav.org/en/assets/uploads/2020/09/A67En.pdf>.

⁸⁹ Συρίγος, Α. (2020). Μία αναγκαία συμφωνία, Ανακτήθηκε 17 Αυγούστου 2023 απο: <https://www.kathimerini.gr/opinion/1091434/mia-anagkaia-symfonia/>

έντονου ενδιαφέροντος για τους φυσικούς πόρους της περιοχής. Επιπλέον, λόγω και των προαναφερθέντων, προκύπτει η ανάγκη για την χώρα μας να δημιουργήσει στενές σχέσεις και συμμαχίες με τα υπόλοιπα κράτη της περιοχής όπως για παράδειγμα το Ισραήλ και η Αίγυπτος, οι οποίες δεν θα έχουν να κάνουν μόνο με το ενεργειακό κομμάτι, αλλά ακόμα και με στρατιωτικά θέματα.

Υπό αυτό το πρίσμα, η συμφωνία με την Αίγυπτο φαίνεται ότι είναι η σωστή επιλογή για την Ελλάδα. Άλλωστε η Αίγυπτος, παρόλο που συχνά ταλανίζεται από κοινωνικοπολιτικά ζητήματα και ορισμένες φορές εντάσεις, αποτελεί ίσως την πιο σημαντική αραβική χώρα διαχρονικά, ενώ αντιτίθεται με ποικίλους τρόπους στην προκλητική τουρκική εξωτερική πολιτική.⁹⁰

Επιπροσθέτως, η συμφωνία με την Αίγυπτο αποτελεί ένα επιπλέον «όπλο στη φαρέτρα» της εξωτερικής πολιτικής της χώρας μας, που μαζί με τη διπλωματία, την ισχύ των στρατιωτικών δυνάμεων της χώρας μας και την ενδυνάμωση περισσότερων συμμαχιών, όλα μαζί μπορούν να συμβάλλουν στην εξισορρόπηση των πραγμάτων στην Μεσόγειο.

Δεν πρέπει να λησμονείται όμως, ότι δεν επιλύονται πλήρως τα ζητήματα της περιοχής με την Τουρκία, και έτσι κρίνεται αναγκαίο να διευθετηθεί το σύνολο της περιοχής με την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών.

Συμπερασματικά, και από ότι έχει προαναφερθεί, οι συμφωνίες με Αίγυπτο και Ιταλία καταδεικνύουν την διάθεση των περισσότερων κρατών της Μεσογείου να σεβαστούν και την UNCLOS, αλλά και το διεθνές δίκαιο. Οι δύο αυτές συμφωνίες, σε συνδυασμό με παλαιότερες αποφάσεις του διεθνούς δικαστηρίου αναφορικά με την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών δείχνουν όχι μόνο την αναγκαιότητα της τήρησης των διατάξεων της UNCLOS, αλλά επιπροσθέτως δείχνουν ότι το διεθνές δίκαιο δίνει τη δυνατότητα στα παράκτια κράτη της Ανατολικής Μεσογείου να αντιμετωπίσουν τέτοιου είδους ζητήματα μέσα σε ένα ευέλικτο πλαίσιο.

Αξίζει να αναφερθεί, ότι οι συμφωνίες με Ιταλία και Αίγυπτο, ενώ αφήνουν ορισμένα ζητήματα που θα πρέπει να διευθετηθούν και να αποσαφηνιστούν, ταυτόχρονα

⁹⁰ Αργυριάδης, Α. (2021). Ελλάδα – Αίγυπτος: Πλήρης οριοθέτηση ΑΟΖ και η "διπλωματία των αγωγών". Ανακτήθηκε 19 Ιουλίου 2023, από https://www.huffingtonpost.gr/entry/ellada-aiyptos-pleres-oriothetese-aoz-kai-e-diplomatia-tonayoyon_gr_6051ae34c5b605256ebf52e8

αποτελούν τη βάση στην οποία μπορούν τα επόμενα χρόνια να υπάρξουν διαπραγματεύσεις με σκοπό να λυθούν και αυτά που τώρα εκκρεμούν για συμφωνία, ακόμα και αν αυτή προέλθει μέσω προσφυγής στο Δικαστήριο της Χάγης. Οι παραπάνω συμφωνίες είναι πλήρως ρεαλιστικές και ανταποκρίνονται στα δικαιώματα των κρατών, εν αντιθέσει με το Τουρκολιβυκό σύμφωνο το οποίο αγνοεί εκτός από τα δικαιώματα των νησιών, της διατάξεις της UNCLOS, καθώς και το διεθνές δίκαιο γενικότερα.

4.3 Η αλληλεπίδραση ΑΟΖ-Ενέργειας-Ναυτιλίας για την Ελλάδα

Οι οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών της χώρας μας με τις χώρες που γειτνιάζει αποτελεί θεμέλιο λίθο που μπορεί να φέρει πολλές θετικές προεκτάσεις στον τομέα της ενέργειας και της ναυτιλίας.

Πιο αναλυτικά, με την διακήρυξη ΑΟΖ, ανοίγει ο δρόμος για την αξιοποίηση όχι μόνο των συνηθισμένων πηγών ενέργειας όπως το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, αλλά και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως είναι η αιολική, ηλιακή και κυματική.

Αναφορικά με την ενέργεια της Μεσογείου, ήδη από το 2007 έχει ιδρυθεί η Ένωση Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας της Μεσογείου (MEDREG), στην οποία μεταξύ των 22 μελών που την απαρτίζουν, ανήκουν η Αίγυπτος, η Τουρκία, το Ισραήλ, η Κύπρος και φυσικά η Ελλάδα. Η MEDREG, αποτελεί μια πλατφόρμα που αποσκοπεί στην περαιτέρω ανάπτυξη πρακτικών για την ενοποίηση της ενέργειας στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου.⁹¹

Στην Ελληνική νομοθεσία, υπάρχει ο νόμος 4001/2011 σχετικά με την «κατοχύρωση του δικαιώματος εκμετάλλευσης του υπεδάφους όλων των θαλάσσιων περιοχών εντός της Αιγιαλίτιδας ζώνης και της υφαλοκρηπίδας αλλά και της Ελληνικής ΑΟΖ» όταν αυτή κηρυχθεί σε απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης.

Η Ελλάδα, εφόσον διακηρύξει ΑΟΖ, μπορεί να προβεί σε μια σειρά ενεργειών σχετικά με την ενέργεια και τη ναυτιλία που θα έχει πολυεπίπεδες προεκτάσεις όχι μόνο μακροπρόθεσμα αλλά και βραχυπρόθεσμα.

Αφενός, με την αξιοποίηση της ΑΟΖ, θα επέλθει μερική απεξάρτηση από το φυσικό αέριο της Ρωσίας. Μάλιστα, μελέτες έχουν δείξει ότι τα κοιτάσματα φυσικού αερίου στο χώρο της Ανατολικής μεσογείου, είναι ικανά να τροφοδοτήσουν ολόκληρη την Ευρώπη σε βάθος εικοσαετίας. Υπάρχει άλλωστε, και το μεγαλόπνοο σχέδιο του αγωγού eastmed, ο οποίος πρόκειται να δημιουργήσει έναν νέο ενεργειακό διάδρομο με ένα αποδοτικό δίκτυο μεταφοράς ενέργειας ενώ θα αναπτυχθούν και μονάδες παραγωγής υδρογόνου.⁹²

⁹¹ Ανάκτηση από [About us \(medreg-regulators.org\)](https://www.medreg-regulators.org) 22 Σεπτεμβρίου 2023

⁹² Νικόλαος Σαμπάτης (2022) Η αξιοποίηση της ελληνικής ΑΟΖ είναι η νέα Μεγάλη Ιδέα. Τα απτά οφέλη Ανάκτηση 25 Σεπτεμβρίου 2023 από [_Η αξιοποίηση της ελληνικής ΑΟΖ είναι η νέα Μεγάλη Ιδέα. Τα απτά οφέλη | HuffPost Greece ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ \(huffingtonpost.gr\)](https://www.huffpostgreece.com)

Επιπλέον, και από το παράδειγμα της Αιγύπτου, προκύπτει ότι από τα κέρδη του φυσικού αερίου περίπου το 65% καταλήγει στο κράτος. Οπότε, εκτός από ενεργειακή επάρκεια, θα προκύψει και οικονομική ανάπτυξη για το κράτος άμεσα, αλλά και έμμεσα με την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Επιπροσθέτως, στα οφέλη της χώρας μας συγκαταλέγεται και η περαιτέρω ανάπτυξη της ναυτιλίας μας, που από μόνη της αποτελεί τον βασικότερο τομέα της οικονομίας μας. Πέρα από την εκμετάλλευση των πηγών ενέργειας, ήδη έχει πραγματοποιηθεί η ακτοπλοϊκή σύνδεση Ελλάδας-Κύπρου και φυσικά η σύνδεση της ναυτιλίας με την ΑΟΖ θα αναπτύξει τα θέματα ενέργειας, της πράσινης ανάπτυξης καθώς οι ανακαλύψεις στις ΑΟΖ Κύπρου και Αιγύπτου, μπορούν να οδηγήσουν στη μείωση των ρύπων και οι εναλλακτικές πηγές ενέργειας θα συμβάλλουν στην μετάβαση προς την νέα ενεργειακή εποχή που θα επιβαρύνει πολύ λιγότερο το περιβάλλον.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τον Αύγουστο του 2023, συμπληρώθηκαν τρία έτη από την υπογραφή της συμφωνίας Ελλάδας – Αιγύπτου για το ζήτημα της οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ). Πρόκειται για μια διμερή συνθήκη για την οποία έχουν γραφτεί ουκ ολίγα άρθρα και μελέτες, αναφορικά τόσο με την πολιτική όσο και με τη νομική της διάσταση. Στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής, πραγματοποιήθηκε μια ανασκόπηση του γεωπολιτικού και νομικού συγκεκριμένου της συμφωνίας, με έμφαση στην κριτική που έχει ασκηθεί και τα νομικά ζητήματα που αντιμετωπίστηκαν με τις νέες αλλαγές ή ανέκυψαν μετά από αυτές στη θεωρία. Η Ελλάδα, παρά τις μικρές παραχωρήσεις που πραγματοποίησε υπέρ της Αιγύπτου για να αποκομίσει τη συναίνεση στη συμφωνία, φαίνεται ότι βγήκε από τη διαδικασία αυτή ενδυναμωμένη⁹³. Η συμφωνία του 2020 μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου για την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) είχε ως στόχο τη θέσπιση των θαλάσσιων συνόρων μεταξύ αυτών των δύο χωρών στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτή η διμερής συμφωνία, που επιτεύχθηκε μετά από χρόνια διαπραγματεύσεων, ορίζει τους συγκεκριμένους τομείς εντός των οποίων κάθε έθνος έχει κυριαρχικά δικαιώματα επί των φυσικών πόρων, όπως η αλιεία και οι υδρογονάνθρακες. Η συμφωνία αντανακλά τις αρχές του διεθνούς δικαίου, ιδιαίτερα τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), και δίνει έμφαση στη συνεργασία, την καλή γειτονία και τη συμμόρφωση με τις διατάξεις της UNCLOS. Συγκεκριμένα, αυτή η συμφωνία συμβάλλει στην ενίσχυση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας και της Αιγύπτου στη θάλασσα, συμβάλλοντας παράλληλα στην περιφερειακή σταθερότητα και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτουν οι γειτονικές χώρες στην Ανατολική Μεσόγειο.

Συνοπτικά, η εν λόγω συμφωνία επιλύει με ειρηνικό τρόπο τυχόν διαφωνίες σε ζητήματα σχετικά με τα όρια θαλάσσιας δικαιοδοσίας. Επιπλέον, προβλέπει μερική οριοθέτηση από τη Ρόδο και νοτιοανατολικά και κατ' αυτόν τον τρόπο «πατώντας» στις διατάξεις του διεθνούς δικαίου, ακυρώνει το Τουρκολιβικό μνημόνιο για την συγκεκριμένη περιοχή και κατοχυρώνει την επήρεια των νησιών μας, συμπεριλαμβανομένης και της Κρήτης και πάνω σε αυτήν την(αντικειμενικά)

⁹³ Συρίγος, Α. (2020). Μία αναγκαία συμφωνία, Ανακτήθηκε 17 Αυγούστου 2023 από: <https://www.kathimerini.gr/opinion/1091434/mia-anagkaia-symfonia/>

ισορροπημένη συμφωνία τυχόν εκκρεμότητες για το μέλλον θα μπορούν να λυθούν με μεταγενέστερη οριοθέτηση.

Επιπλέον, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η χώρα μας υιοθετεί μέσω της συμφωνίας την αρχή της ίσης απόστασης ειδικών περιστάσεων, κάτι που θα μπορούσε είτε να επιτρέψει μια μελλοντική συμφωνία με την Τουρκική πλευρά είτε η Τουρκία να το εκμεταλλευτεί για τα δικά της συμφέροντα. Σίγουρα την Ελλάδα θα την συνέφερε μια τριμερής συμφωνία, αλλά σε περίπτωση που η Τουρκική πλευρά αποφάσιζε να το εκμεταλλευτεί, τότε θα αποτελούσε ένα μεγάλο επιχείρημα στο μέρος της, αφού διπλωματικά θα μπορούσε να το επικαλεστεί ακόμα και στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.

Κατά τη γνώμη μου η οριστική λύση μπορεί να δοθεί μόνο μέσα από Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης εκτός εάν Ελλάδα και Τουρκία αποφασίσουν να κάτσουν στο τραπέζι να διαπραγματευτούν. Επίσης, η χώρα μας οφείλει εκτός από την οριοθέτηση με την Τουρκία, να κοιτάξει να κλείσει τις όποιες εκκρεμότητες υπάρχουν στη συμφωνία με την Αίγυπτο. Επι παραδείγματι, να υπάρξει διαβούλευση με την Αίγυπτο για τον 28^ο Μεσημβρινό και για την Ρόδο και το Καστελόριζο. Σε αυτό, φυσικά, είναι απόλυτα θετικό ότι υπάρχει πρόβλεψη στο άρθρο 1 ωστόσο θα πρέπει να γίνει και πράξη.

Ακόμα και συμφωνία να υπάρξει με την Τουρκία, ουσιαστικά θα την κατατάσσει ως έναν επιπλέον παίχτη στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο, και με αυτόν τον τρόπο η τουρκική πλευρά θα δικαιωθεί σε κάποιες από τις διαχρονικές διεκδικήσεις της.

Το δεύτερο κομμάτι που θεωρώ ότι αξίζει να αναλυθεί περαιτέρω, είναι ότι η οριοθέτηση εκτός από τον πρωταρχικό στόχο, που είναι η προάσπιση των εθνικών μας συνόρων και συμφερόντων, μπορεί να αποβεί και εξαιρετικά συμφέρουσα ως προς το οικονομικό κομμάτι της πατρίδας μας. Τόσο με τις έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί για την ύπαρξη φυσικού αεριού, και το μεγαλόπνοο σχέδιο του Eastmed.

Σε αυτό το πλαίσιο, πιστεύω ότι η χώρα μας οφείλει να προχωρήσει με την πρέπουσα προσοχή φυσικά, με λίγο ταχύτερα βήματα καθώς σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο πλαίσιο, κανείς μας δεν μπορεί να είναι βέβαιος ότι σε βάθος χρόνου θα υπάρχουν οι ίδιες συνθήκες εκμετάλλευσης των πηγών ενέργειας.

Δεν θα πρέπει όμως να ξεχνάμε, ανεξαρτήτως των ανωτέρω κριτικών ότι η συμφωνία με την Αίγυπτο αποτελεί ένα πολύ θετικό βήμα για την ελληνική πλευρά και τα δικαιώματά της. Παρά την καθυστέρηση που έχει επιδείξει η Ελλάδα διαχρονικά σχετικά με την σύναψη συμφωνιών για οριοθέτηση της ΑΟΖ, στην συγκεκριμένη

περίπτωση και οι δύο συμφωνίες(με Ιταλία και Αίγυπτο) είναι άκρως ρεαλιστικές. Επιπροσθέτως, βασίζονται κατά κύριο λόγο στις διατάξεις της UNCLOS, ενώ υπάρχουν και συμβιβασμοί οι οποίοι απαιτούνται τόσο από το Διεθνές Δίκαιο όσο και από την UNCLOS, προκειμένου να επιτευχθεί το επιθυμητό, από τις εμπλεκόμενες πλευρές κατά περίπτωση, αποτέλεσμα.

Συμπερασματικά, οφείλω να σημειώσω ότι η συμφωνία με την Αίγυπτο αποτελεί ένα εξαιρετικό εγχείρημα για την Ελλάδα αφού πλέον υπάρχει μια έγκυρη διεθνής συμφωνία, η οποία παραμερίζει την περιοχή του μνημονίου Τουρκίας-Λιβύης, που σημαίνει αυταπόδεικτα ότι περιορίζεται η δράση της Τουρκικής πλευράς και υπάρχει πρόσφορο έδαφος για άσκηση πίεσης από την διεθνή διπλωματία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η διαδικασία οριοθέτησης ΑΟΖ αποτελεί μια διπλωματική πρόκληση για κάθε κράτος. Οι νομικές και πολιτικές προκλήσεις αποτελούν παράγοντα απρόβλεπτο και συχνά πολιτικά κοστολόγο. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών UNCLOS, ορίζει τα 12 ναυτικά μίλια σαν ΑΟΖ αλλά τα 200 ναυτικά μίλια για αλιεία. Δυστυχώς αυτό δεν είναι όσο απλό φαντάζει, καθώς υπάρχουν πολλαπλές προστριβές ανάμεσα στα κράτη. Το κύριο ζήτημα προκύπτει με τις χώρες οι οποίες δεν έχουν υπογράψει την UNCLOS. Χαρακτηριστικό παράδειγμα στην περιοχή της Μεσογείου είναι η Τουρκία. Βασικό αίτιο για την μη υπογραφή από πλευράς Τουρκίας, θεωρείται η έμμεση αναγνώριση κυριαρχικών δικαιωμάτων τρίτων χωρών, όπως είναι η Ελλάδα και η Κύπρος. Η Τουρκία υποστηρίζει ότι τα κυριαρχικά δικαιώματα βασίζονται στον ηπειρωτικό χώρο. Αυτή η άποψη θέτει σοβαρά ζητήματα ως προς τα δικαιώματα των γειτονικών χωρών, δηλαδή της Ελλάδας και της Κύπρου. Υπάρχουν συνεχείς αιτιάσεις για λύση «δίκαιου χαρακτήρα», στο πλαίσιο να βρεθεί μια λύση οριοθέτησης πολιτικού χαρακτήρα. Η διαμάχη ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία δεν αποτελεί κάποιο νέο ζήτημα στην περιοχή της Μεσογείου. Από το 1974 οι δύο χώρες βρίσκονται σε συνεχείς διμερές διαβουλεύσεις και διαπραγματεύσεις. Οι διαπραγματεύσεις έχουν οδηγήσει σε αποσταθεροποίηση της περιοχής και σε διπλωματικές συγκρούσεις. Ειδικότερα μετά το 2000 και την διαπίστωση της ύπαρξης φυσικών πόρων στην περιοχή, η Τουρκία θέτει συνεχώς προκλήσεις απέναντι στην Ελλάδα. Αυτό έχει οδηγήσει στην καταστρατήγηση του διεθνούς δικαίου από πλευράς της, μέσω των συνεχών παραβιάσεων στρατιωτικού χαρακτήρα. Η ένταση έχει κλιμακωθεί από το 2018 μέχρι και τις αρχές του 2023, καθώς για την Τουρκία το έτος αυτό ήταν εκλογικό. Η Άγκυρα χρησιμοποιεί το διπλωματικό και στρατιωτικό προσωπικό της για την εξυπηρέτηση μικροπολιτικών στόχων. Ταυτόχρονα το 2019 σύναψε συμφωνία – μνημόνιο με την Λιβύη, θέτοντας νέας θαλάσσια όρια και δεδομένα στην περιοχή. Το συγκεκριμένο μνημόνιο θεωρήθηκε από την διεθνή κοινότητα μια μονομερής κίνηση, η οποία έθεσε σε κίνδυνο την ασφάλεια στην περιοχή. Η UNCLOS έχει αποδείξει στο παρελθόν ότι μπορεί να είναι ο τρόπος διευθέτησης θαλασσιών ζητημάτων ανάμεσα στις χώρες. Οι διαφορές θα επιλυθούν στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων, του συμβιβασμού αλλά και του διεθνούς δικαστηρίου. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία πως διακηρύξεις ή δηλώσεις που δεν

λαμβάνουν υπόψη τους τα δικαιώματα τρίτων χωρών, δεν μπορούν να θεωρούνται δεκτές για την διεθνή κοινότητα. Η χώρα μας αντιλαμβανόμενη την κρισιμότητα της κατάστασης, επέλεξε να συνάψει συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ με την Ιταλία και την Αίγυπτο, θέλοντας να στείλει ένα μήνυμα διεθνούς δικαίου και νομιμότητας σε κάθε κατεύθυνση. Στο πλαίσιο αυτών των συμφωνιών, έδωσε την δυνατότητα και σε τρίτα κράτη να λάβουν τα απαραίτητα εχέγγυα για μελλοντική διευθέτηση και με αυτά. Η συμφωνία με την Αίγυπτο στην συγκεκριμένη χρονική συγκυρία αποτελούσε αναγκαιότητα, λόγω του παράνομου και ανυπόστατου Τουρκολιβυκού μνημονίου.

Η τμηματική οριοθέτηση με αυτές τις χώρες αποτελεί και ένα μέσο πίεσης απέναντι στην Τουρκία καθώς επίσης και το μέσο για την ακύρωση του Τουρκολιβυκού μνημονίου. Φυσικά ακόμα υπάρχουν πολλά ζητήματα και μέτωπα τα οποία πρέπει να αντιμετωπισθούν. Ζητήματα όπως η οριοθέτηση ΑΟΖ στο Καστελόριζο, την Κρήτη, την Ρόδο κτλ. Ως προς την συμφωνία με την Αίγυπτο θεωρήθηκε από πολλούς ότι η Ελλάδα προβαίνει σε πολλές και αδικαιολόγητες υποχωρήσεις. Στην πραγματικότητα πρέπει να αντιληφθεί κανείς ότι η χώρα βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις από το 2005 με την Αίγυπτο. Παραχωρήσεις έγιναν και από τις δύο χώρες. Σε κάθε περίπτωση όταν μια χώρα διαπραγματεύεται με μια άλλη πάντα κάτι θα χάσει και θα κερδίσει. Η συμφωνία αυτή με την Αίγυπτο σε διπλωματικό επίπεδο, ήταν μια ασπίδα άμυνας για την Ελλάδα. Η Ελλάδα θέλει να δείξει στην Τουρκία ότι μπορεί και θέλει να διαπραγματευτεί για να επιλύσει τα ζητήματα στην περιοχή και ότι είναι να διατεθειμένη να κάνει συνετές και λογικές παραχωρήσεις.

Η συμφωνία Ελλάδας Αιγύπτου ουσιαστικά ορίζει τη θαλάσσια περιοχή μεταξύ των σημείων Α και Ε. Η συγκεκριμένη οριοθέτηση κρίνεται ότι είναι αρκετή για να αποκόψει τις ΑΟΖ Τουρκίας και Λιβύης, όπως αυτές αποτυπώνονται στον μεταξύ τους χάρτη. Επομένως, μπορεί να κριθεί η συγκεκριμένη συμφωνία, ότι επιδρά θετικότατα στην Ελλάδα, αφού επιτυγχάνεται στην πράξη το Τουρκολιβυκό μνημόνιο. Η χώρα μας κατοχύρωσε τα κυριαρχικά δικαιώματά της και παρέχει επιπλέον στήριξη στην επίσημη θέση της ότι τα νησιά δικαιούνται θαλάσσιες ζώνες και μάλιστα πλήρεις, όπως προβλέπεται στο άρθρο 121 της UNCLOS.

Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι ο ΟΗΕ, δεν εξετάζει την νομιμότητα μιας συμφωνίας ουσιαστικά, αλλά προβαίνει σε έναν τυπικό έλεγχο νομιμότητας και έπειτα αφού την πρωτοκολλήσει, την αναρτά. Αυτό ακριβώς έκανε και με το Τουρκολιβυκό μνημόνιο.

Υπό αυτό το πρίσμα, η Ελλάδα, έπρεπε να αντιδράσει άμεσα. Παρόλο που υπάρχει κριτική για την μερική οριοθέτηση και για την μειωμένη επήρεια στα ελληνικά νησιά, η ελληνική πλευρά λειτούργησε αστραπιαία, αναγκαζόμενη ακόμα και να αναπροσαρμόσει κάποιες από τις θέσεις της, προκειμένου να εξουδετερώσει το Τουρκολιβυκό σύμφωνο. Ήταν ο μοναδικός τρόπος, να περιοριστούν τα όρια που όριζε για την Τουρκία, τα οποία έφταναν μέχρι τη νοτιοανατολική Κρήτη. Η μερική οριοθέτηση όπως ορίζεται στη συμφωνία Ελλάδας Αιγύπτου, είναι μια πρακτική που έχει εφαρμοστεί σε πλήθος υποθέσεων στο διεθνές δίκαιο ανά τα χρόνια όπως για παράδειγμα την περίπτωση Νιγηρίας- Ισημερινής Γουινέας και την περίπτωση Νικαράγουας-Ονδούρας.

Επιπλέον, δεν θα πρέπει να λησμονείται το γεγονός ότι η Ελλάδα, εκτός από την αναλυθείσα συμφωνία, έχει και την υποστήριξη της διεθνούς πολιτικής σκηνής, αφού οι θέσεις της, συνάδουν με το διεθνές δίκαιο της θάλασσας και τις διατάξεις της UNCLOS, ενώ η διαχείριση ενάντια στην τουρκική προκλητικότητα κρίνεται άκρως επιτυχημένη και εγκρατής.

Φυσικά, οι αναλύσεις που γίνονται, θα πρέπει πάντα να έχουν γνώμονα και τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις στις δύο χώρες. Από τη μία στη χώρα μας παρατηρείται μια σταθερότητα τα τελευταία χρόνια, ενώ αντίθετα στην Τουρκία υπάρχει μεγάλη πολιτική αστάθεια. Επιπροσθέτως οι συμφωνίες της Ελλάδας με Αίγυπτο και Ιταλία, βασίζονται στο διεθνές δίκαιο και τις διατάξεις του, σε αντίθεση με της Τουρκίας και της Λιβύης που καταστρατηγούν έννοιες του διεθνούς δικαίου.

Από τα παραπάνω καθίσταται απόλυτα σαφές ότι η τεταμένη και ασταθής κατάσταση που έχει διαμορφωθεί στην Ανατολική Μεσόγειο, δεν ευνοεί τις εμπλεκόμενες πλευρές. Αντίθετα φαίνεται ότι το κλίμα που υπάρχει δηλητηριάζει τόσο τις σχέσεις Ελλάδας-Τουρκίας, όσο και γενικότερα των χωρών στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτό, έχει ως αποτέλεσμα να μην μπορούν να εκμεταλλευτούν το πλούσιο σε φυσικούς πόρους υπέδαφος της περιοχής. Υπό αυτό το πρίσμα, κρίνεται μάλλον αναγκαίο τα επόμενα θαλάσσια σύνορα που θα διευθετηθούν να είναι ανάμεσα σε Ελλάδα Τουρκία και Ελλάδα Λιβύη αντίστοιχα.

Η όποια μελλοντική διευθέτηση υπάρξει, θα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τη γεωγραφική μελέτη σε Ανατολική Μεσόγειο και Αιγαίο και να ισορροπεί ανάμεσα στα ανταγωνιστικά δικαιώματα των χωρών στην Ανατολική Μεσόγειο. Συνεπώς, είναι

φανερό ότι όλες οι εμπλεκόμενες πλευρές θα πρέπει να δείξουν κατανόηση και να κάνουν υποχωρήσεις, για να υπάρξει το όσο το δυνατόν πιο δίκαιο αποτέλεσμα για όλους. Συγχρόνως όμως με το δίκαιο αποτέλεσμα θα πρέπει να αποφευχθεί ένα δυσανάλογο αποτέλεσμα.

Μέσω της ΑΟΖ, μπορούν να προκύψουν οικονομικά οφέλη στον τομέα της ενέργειας με την αξιοποίηση των κοιτασμάτων νότια της Κρήτης αλλά και στον τομέα της ναυτιλίας κατ' επέκταση.

Τέλος, όπως προκύπτει και από τη συμφωνία με την Αίγυπτο, για την επίτευξη μιας συμφωνίας χρειάζονται αμοιβαίες υποχωρήσεις. Έτσι, παρόλο που στην εν λόγω συμφωνία εντοπίζονται κάποια σημεία αδύναμα προς τη χώρα μας, η διευθέτηση που έλαβε χώρα με την Αίγυπτο, αποτελεί ένα σπουδαίο τείχος προστασίας της Ελλάδας απέναντι στην Τουρκική προκλητικότητα. Έτσι κι αλλιώς, ο σκοπός της ήταν να ακυρώσει το Τουρκολιβυκό μνημόνιο και υπό αυτό το πρίσμα τον πέτυχε. Εν κατακλείδι, πρέπει πάντοτε να θυμόμαστε ότι σε διευθετήσεις για το δίκαιο της θάλασσας, καμία πλευρά δεν θα πάρει ακριβώς αυτό που θέλει, και όλες οι διαπραγματεύσεις βασίζονται στις αμοιβαίες υποχωρήσεις, οι οποίες τελικά δίνουν και το τελικό αποτέλεσμα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

1. Καρυώτης, Θ. & Ιγνατίου, Μ. (2014). Η ΑΟΖ της Ελλάδας. Αθήνα: Λιβάνη.
2. Ροζάκης, Χ. (1988). Οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις 1923 – 1987. Αθήνα: ΓΝΩΣΗ.
3. Ρούκουνας, Ε. (2021). Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο β' έκδ. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
4. Παντελής, Α. (2019). Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, 4η έκδοση, εμπλουτισμένη. Αθήνα: Λιβάνη.
5. Γρηγόρης Τσάλτας, (2003). Το Διεθνές Καθεστώς των θαλασσών και των Ωκεανών Εκδόσεις Ι. Σιδέρης.
6. Δημήτριος Μυλωνόπουλος (2012). Δίκαιο της θάλασσας Νομική Βιβλιοθήκη.
7. Συρίγος, Θ. Π.-Α. (2020). Τουρκικές Διεκδικήσεις σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο, 60 Χάρτες - Αλφαβητάρι των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Αθήνα: Καθημερινές Εκδόσεις.
8. Μάζης, Ι. Θ. (2017). Γεωπολιτικά ζητήματα στην ευρύτερη μέση ανατολή και την Μεσόγειο (Πρώτος τόμος), Αθήνα Εκδόσεις ΛΕΙΜΩΝ
9. Ιωάννου, Κ. & Στρατή, Α. (1998) Δίκαιο της Θάλασσας. Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 140-176.
10. Κ. Χατζηκωνσταντίνου/Μ. Σαρηγιαννίδης/Χ. Αποστολίδης, (2014) Θεμελιώδεις Έννοιες στο Διεθνές Δημόσιο Δίκαιο, 2η έκδοση, Αθήνα Εκδόσεις Σάκκουλα
11. Βενιζέλος, Ε. (2020) Οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών και ελληνοτουρκικές σχέσεις Αθήνα Εκδόσεις Παπαδόπουλος
12. Ανδρέας Στεργίου (2023) Η ελληνοτουρκική διένεξη στο Αιγαίο-Αντίσταση στο μέλλον Αθήνα Εκδόσεις Κριτική
13. Κωνσταντίνος Φίλης (2020) Η Ελλάδα στη γειτονιά της-Προκλήσεις ανατροπές, κέρδη και ζημιές σε ένα ευμετάβλητο περιβάλλον Αθήνα, Εκδόσεις Παπαδόπουλος
14. Δημήτριος Μυλωνόπουλος (2012) Δίκαιο της Θάλασσας Αθήνα Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη
15. Θεόδωρος Καρυώτης (2019) ΑΟΖ- Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη Αθήνα Εκδόσεις Παπαδόπουλος
16. Χρήστος Ροζάκης (2021) Οι Ελληνοτουρκικές σχέσεις και το δίκαιο της θάλασσας Αθήνα εκδόσεις Πόλις

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. UNCLOS III (1983). The Law of the Sea: United Nations Convention on the Law of the Sea. New York: United Nations. Ανάκτηση 20 Σεπτεμβρίου 2022 από https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf
2. Σύμβαση των Ηνωμένων εθνών για το δίκαιο της θάλασσας(Σύμβαση του Μοντέγκο Μπέυ Ανάκτηση 12 Νοεμβρίου 2022 από: [https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623\(01\)&from=PT](https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623(01)&from=PT)
3. The case for a Greek Exclusive Economic Zone in the Aegean Sea. Marine Policy , Kariotis, T. C. (1990) Ανάκτηση 26 Νοεμβρίου 2022 <http://rieas.gr/images/kariotis.pdf>
4. Setting East Med EEZ disputes - Turkey Programme Policy brief #134/2020. Ellinas, C. (2020, 8 Οκτωβρίου). Ανάκτηση 26 Νοεμβρίου 2022 από, <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2020/10/Policy-brief-134-Ellinas.pdf>
5. UNCLOS and the Delimitation of Maritime Zones in the Eastern Mediterranean. Grigoriadis, I. N., & Belke, L. T. (2020, 17 Σεπτεμβρίου). Ανάκτηση 26 Νοεμβρίου 2022, από ELIAMEP - Hellenic Foundation for European & Foreign Policy - Επίσημη Ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3ptGRZa>
6. Dr. Erik Franckx, Maritime Boundaries in the Baltic SEA:Post-1991 Developments, GJICL 249 (2000),Ανάκτηση 5 Φεβρουαρίου 2023 από <https://digitalcommons.law.uga.edu/gjicl/vol128/iss2/3/>
7. Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria(2002), Ανακτήθηκε 5 Φεβρουαρίου από <https://www.icj-cij.org/case/94>
8. The Aegean Dispute in the Context of Contemporary Judicial Decisions on Maritime Delimitation Siousiouras & Chrysochou (2014) Ανακτήθηκε 23 Δεκεμβρίου 2022 <https://www.mdpi.com/journal/laws>
9. The Jan Mayen Case (1993), ICJ Rep. 1993, 38, Yemen-Eritrea Arbitration (1999), www.pca-cpa.org, Αναλυτικότερα για την κρίση της διαιτητικής επιτροπής στην διαιτησία Ερυθραία/Υεμένη βλ. W.Michael Reisman, Eritrea-Yemen Arbitration (Award, Phase II:Maritime Delimitation), 94.AJIL 7212000), σελ.721-736
10. The France-Canada Maritime Boundary Dispute ανακτήθηκε 10 Μαρτίου από <https://www.heritage.nf.ca/articles/exploration/france-canada-boundary.php>
11. The Dangerous Waters of the Mediterranean Tzogopoulos, G. N. (2020, 23 Σεπτεμβρίου). Ανάκτηση 22 Δεκεμβρίου 2022 από <https://besacenter.org/turkey-greece-mediterranean-danger/>
12. The Continental Shelf Delimitation Agreement Between Turkey and "TRNC" Ioannidis, N. (2014, 26 Μαΐου). Ανάκτηση 7 Ιανουαρίου 2023 από <https://www.ejiltalk.org/the-continental-shelf-delimitation-agreement-between-turkey-and-trnc/>

13. Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Turkey and the Government of National Accord-State of Libya on Delimitation of the Maritime Jurisdiction Areas in the Mediterranean. (2019). Ανάκτηση 3 Αυγούστου 2021, από [https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TR EATIES/Turkey_11122019_\(HC\)_MoU_Libya-Delimitation-areas-Mediterranean.pdf](https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TR EATIES/Turkey_11122019_(HC)_MoU_Libya-Delimitation-areas-Mediterranean.pdf)
14. Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας για την οριοθέτηση των αντίστοιχων Θαλασσιών Ζωνών τους. (2020). Ανάκτηση 12 Απριλίου 2023, από https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=6bddb604-48c0-4571-ab1a-ac1d00e29b01
15. European Parliament. (2020). Turkey: Remodeling the eastern Mediterranean Conflicting exploration of natural gas reserves. Ανακτήθηκε 10 Μαΐου 2023 [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/652048/EPRS_BR I\(2020\)652048_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/652048/EPRS_BR I(2020)652048_EN.pdf)
16. Lika, I. (2020). The Greece-Egypt maritime agreement and its implications for the Greek-Turkish issue in the Eastern Mediterranean. No. 67, August 2020. SETA Analysis, Ανακτήθηκε 17 Αυγούστου 2023 από: <https://setav.org/en/assets/uploads/2020/09/A67En.pdf>.
17. Συρίγος, Α. (2020). Μία αναγκαία συμφωνία, Ανακτήθηκε 17 Αυγούστου 2023 από: <https://www.kathimerini.gr/opinion/1091434/mia-anagkaia-symfonia/>.
18. UN Treaties (2020). No. 56237: Greece and Egypt: Agreement between the Government of the Hellenic Republic and the Government of the Arab Republic of Egypt on the delimitation of the exclusive economic zone between the two countries (with annex and map). Cairo, 6 August 2020, available at: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/No%20Volume/56237/Part/I-56237-080000028058a22f.pdf>
19. Yiallourides, C. (2020a). The Aegean Sea Maritime Delimitation Dispute. In: C Yiallourides, Maritime Disputes and International Law: Disputed Waters and Seabed Resources in Asia and Europe, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3517237> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3517237>
20. Amor, B. S. (2013, Φεβρουάριος). The International Court of Justice and the Law of the Sea. Ανάκτηση 27 Νοεμβρίου 2023 από <https://www.corteidh.or.cr/tablas/r29686.pdf>
21. Chrysochou G.(2014) Προοπτικές Οριοθέτησης της Ελληνικής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) στο φως των Πρόσφατων Αποφάσεων των Διεθνών Δικαιοδοτικών Οργάνων Greek EEZ Delimitation Perspectives in the Light of Recent International Judicial Decisions(1st laudation of Hellenic Navy Research Paper Competition 2014) Ανάκτηση 23 Μαρτίου 2023 από <https://www.researchgate.net/>
22. Μαρία Γκαβουνέλη (2020, Οκτώμβριος). Οι συμφωνίες οριοθέτησης μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας Ανάκτηση 26 Μαρτίου 2023 από <https://www.researchgate.net/>

23. Treves, T. (2008). 1958 Geneva Conventions On The Law Of The Sea. Ανάκτηση 22 Φεβρουαρίου 2023 από https://legal.un.org/avl/pdf/ha/gclos/gclos_e.pdf
24. Yiallourides, C. (2020, 08 25). Part I: Some Observations on the Agreement between Greece and Egypt on the Delimitation of the Exclusive Economic Zone. Ανάκτηση 27 Φεβρουαρίου 2023 από <https://www.ejiltalk.org/18969-2/>
25. Βενιζέλος, Ε. (2020, 08 21). Ανάκτηση 19 Αυγούστου 2023 από <https://www.kathimerini.gr/politics/1092817/ey-venizelos-epta-krisima-simeia-tissymfonias-elladas-aigyptoy/>
26. Παπασταυρίδης, Ε. (2020, Ιούλιος). Eliamep. Ανάκτηση 2 Σεπτεμβρίου 2023 από Eliamep.gr: <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2020/07/Policy-paper-36-Papastavridis-9.7-Greek-v2.pdf>
27. Αργυριάδης(2021) Ελλάδα – Αίγυπτος: Πλήρης οριοθέτηση ΑΟΖ και η «διπλωματία των αγωγών» Ανάκτηση 17 Σεπτεμβρίου 2023 από [Ελλάδα – Αίγυπτος: Πλήρης οριοθέτηση ΑΟΖ και η «διπλωματία των αγωγών» | HuffPost Greece ΠΟΛΙΤΙΚΗ \(huffingtonpost.gr\)](https://www.huffpost.gr/2021/07/17/ellada-aiyptos-pliris-oriothetisi-aoz-kai-i-diplomatia-ton-avgonon/)
28. Grigoriadis, I. (2020). UNCLOS and the Delimitation of Maritime Zones in the Eastern Mediterranean. Policy Brief #131/2020, ELIAMEP. Ανάκτηση 27 Ιουλίου από <https://www.eliamep.gr/en/publication/%CE%B7-%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B7%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%89%CE%BD-%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CF%8E%CE%BD-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CE%B4%CE%AF%CE%BA/>
29. Gros, L. (1977). The Dispute between Greece and Turkey Concerning the Continental Shelf in the Aegean. American Journal of International Law, Volume 71 , Issue 1 , January 1977 , pp. 31 - 59. Ανάκτηση 14 Ιουλίου 2023 από <https://www.jstor.org/stable/2200324>
30. Koukakis, G. (2022). The 2020 Exclusive Economic Zone Delimitation Agreement Between Greece and Egypt. “HERMES” Institute for Foreign Affairs, Security & Geoeconomy. Ανάκτηση 1 Αυγούστου 2023 από <https://www.researchgate.net/>
31. [About us \(medreg-regulators.org\)](https://www.medreg-regulators.org/) Ανάκτηση 25 Σεπτεμβρίου 2023
32. Νικόλαος Σαμπάτης (2022) Η αξιοποίηση της ελληνικής ΑΟΖ είναι η νέα Μεγάλη Ιδέα. Τα απτά οφέλη Ανάκτηση 25 Σεπτεμβρίου 2023 από [Η αξιοποίηση της ελληνικής ΑΟΖ είναι η νέα Μεγάλη Ιδέα. Τα απτά οφέλη | HuffPost Greece ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ \(huffingtonpost.gr\)](https://www.huffpost.gr/2022/08/25/elladiki-aoz-efeloi-2022/)
33. Παύλος Χρήστου(2020) Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη Ανάκτηση 27 Σεπτεμβρίου 2023 από <https://www.geoeurope.org/2020/11/11/apokleistiki-oikonomiki-zoni/>
34. Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου για την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης μεταξύ των δύο Κρατών (ΦΕΚ 164 Α'/28.08.2020). (2020). Ανάκτηση 5 Μαρτίου 2022 από https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=7927de9f-ef56-450c-8652-ac1d00ef28a2